

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain, sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelakia, sairausvakuutuslakia ja Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia. Kansaneläkeläisissä säädettäisiin valtion perusrahoitusosuudeksi kansaneläkkeistä 53 prosenttia. Jäljelle jäävä osa rahoitettaisiin työnantajan kansaneläkemaksuilla, kansaneläkerahaston tuotoilla ja valtion lisärahoitusosuudella. Valtio rahoittaisi kuitenkin edelleen kokonaan perhe-eläkkeet.

Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismääräksi vuoden lopussa säädettäisiin viisi prosenttia kansaneläkevakuutuksen kuluista. Vähimmäismäärän saavuttaminen turvattaisiin valtion lisärahoitusosuudella. Vähimmäismäärän ylittyessä lisärahoitusosuutta ei sen sijaan tulisi lainkaan maksettavaksi. Vähimmäismäärää laskettaessa ei enää otettaisi huomioon valtion kokonaan rahoittamia vammaisetuuksia, eläkkeensaajan asumistukia ja rintamalisiä.

Sairausvakuutusmaksuja määrättäessä hyväksyttävää sairausvakuutusrahaston liikkuvaraa ehdotetaan väljennettäväksi siten, että rahaston rahoitusomaisuuden määrä sairausvakuutuksen kuluista voisi vaihdella 8—12 prosentin rajoissa. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista ehdotetaan säädettäväksi vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Muut kuin sairausvakuutus- ja kuntoutusetuudet ehdotetaan erotettaviksi sairausvakuutusrahastosta omaksi muun sosiaaliturvan rahastoksi. Uudesta rahastosta maksettaisiin noin 37 prosenttia Kansaneläkelaitoksen kaikista etuusmenoista, muun muassa lapsilisät, yleinen asumistuki, opintotuki ja työttömyysetuudet sekä huhtikuun alusta 2009 Kansaneläkelaitokselle siirtyväksi ehdotettu elatustuki. Uudessa rahastossa olevia varoja voitaisiin tilapäisesti käyttää jonkin toisen samaan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen.

Kansaneläkelaitoksen toimintakulut kohdennettaisiin nykyistä tarkemmin laitoksen eri etuusrahastoille. Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläkkeiden eläkevastuun katteena olevien varojen vähimmäistasoksi vahvistettaisiin 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Lisäksi lakeihin tehtäisiin lainsäädännön muutoksista johtuvia teknisiä muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009. Elatustukea koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2009.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Kansaneläkevakuutuksen rahoitus	4
2.2. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentin vahvistaminen	5
2.3. Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän liikkumavara.....	6
2.4. Kansaneläkelaitoksen toimintakulut.....	7
2.5. Kansaneläkelaitoksen rahastot.....	7
2.6. Eläkevastuurahaston varat.....	9
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	10
3.1. Tavoitteet	10
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	10
Kansaneläkkeiden rahoitus	10
Sairausvakuutusrahasto.....	11
Sairanhoitomaksun vahvistaminen.....	12
Muun sosiaaliturvan rahasto.....	12
Eläkevastuurahasto	13
4. Esityksen vaikutukset.....	13
5. Asian valmistelu	14
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.1. Kansaneläkelaki.....	15
1.2. Sairausvakuutuslaki	16
18 luku. Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut.....	16
1.3. Laki Kansaneläkelaitoksesta	17
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	19
3. Voimaantulo	19
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys.....	19
LAKIEHDOTUKSET	21
kansaneläkelain muuttamisesta.....	21
sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	23
Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta.....	26
LIITE	29

RINNAKKAISTEKSTIT	29
kansaneläkelain muuttamisesta.....	29
sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	33
Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta.....	39

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi kansaneläkkeiden, sairausvakuutuksen ja Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman muun sosiaaliturvan rahoitusta koskevia säännöksiä. Kansaneläkkeiden rahoitusta koskevat ehdotukset on tehty lähtien nykyisistä kansaneläkemaksujen maksuprosenteista. Muun sosiaaliturvan rahoitusta koskevat ehdotukset ovat luonteeltaan pääosin teknisiä, eikä niillä ole merkittäviä vaikutuksia rahoitusosuuksiin. Lisäksi päivitetään eläkevastuurahastoa koskevia säännöksiä.

2. Nykytila

2.1. Kansaneläkevakuutuksen rahoitus

Kansaneläkelain (568/2007) 100 §:n mukaan Kansaneläkelaitos rahoittaa 60 prosenttia kansaneläkkeiden kustannuksista lukuun ottamatta perhe-eläkkeitä, jotka valtio rahoittaa kokonaan. Kansaneläkelaitos rahoittaa 60 prosenttia myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n mukaan perusturvaosuuteen katsottavista kansaneläkekuluista. Kokonaan Kansaneläkelaitos rahoittaa kansaneläkelain mukaiset lapsikorotukset sekä laissa määritellyn osuuden, 40 prosenttia Kansaneläkelaitoksen kaikista toimintakuluista. Käytännössä Kansaneläkelaitos rahoittaa osuutensa verohallinnon tilitämien työnantajan kansaneläkemaksujen tuotoilla sekä kansaneläkerahaston sijoitusomaisuuden tuotoilla. Nämä yhdessä eivät kuitenkaan riitä Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuuden kattamiseen.

Valtio vastaa kansaneläkelain 101 §:n mukaan kansaneläkkeiden kustannuksista siltä osin kuin Kansaneläkelaitoksen osuus ei niitä kata. Valtion osuus kansaneläkkeiden kustannuksista on ollut säännönmukaisesti suurempi kuin valtion rahoitusosuudeksi lain mukaan jäävä 40 prosenttia. Työnantajien maksamien kansaneläkemaksujen tuotot, joilla Kansaneläkelaitoksen osuus pääosin rahoitetaan,

ovat olleen enimmillään noin puolet kansaneläkevakuutuksen kustannuksista. Vakuutetuilta perittävästä kansaneläkevakuutusmaksusta luovuttiin kansaneläkeuudistuksen yhteydessä vuoden 1996 alusta. Kansaneläkerahaston sijoitustuottojen merkitys kansaneläkkeiden rahoituksessa on vähäinen. Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuuden vajaus katetaan tällä hetkellä käytännössä valtion takuusuorituksella.

Kansaneläkelain 102 §:ssä säädetään kansaneläkerahaston vähimmäismäärästä. Rahaston vieraalla pääomalla vähennetyt rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän on oltava vähintään neljä prosenttia kansaneläkevakuutuksen kuluista. Lisäksi pykälässä säädetään erityisesti valtion maksuvalmiussuorituksesta, jolla viime kädessä turvataan kansaneläkerahaston maksuvalmius. Pykälässä säädetyn vähimmäismäärän saavuttamiseksi valtio maksaa kuukausittain kansaneläkerahastoon takuusuoritusta. Rahaston maksuvalmiuden turvaamiseksi tämä takuusuoritus maksettiin vuoteen 2005 saakka etupainotteisesti. Valtion maksuvalmiussuoritusta on kansaneläkerahastossa tarvittu viimeksi vuonna 2003.

Vuoden 2004 alusta luovuttiin varojen siirtomahdollisuudesta kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston välillä. Vuoden 2006 alusta luovuttiin puolestaan arvonalisäveron tuoton tilityksestä kansaneläkerahastoon. Tämän viimeksi 400 miljoonan euron suuruisen tilityksen korvaamiseksi korotettiin valtion suoraa rahoitusosuutta kansaneläkkeistä 29 prosentista nykyiseen 40 prosenttiin. Tämä paransi kansaneläkerahaston maksuvalmiutta ja vaikutti siten osaltaan siihen, ettei etupainotteista takuusuoritusta ole enää tarvittu. Muutosten johdosta valtion takuusuorituksen määrä kansaneläkerahastoon kasvoi vuonna 2006 noin 555 miljoonaan euroon.

Vuoden 2008 alusta voimaan tulleen kansaneläkelainsäädännön uudistuksen yhteydessä kansaneläkevakuutuksen rahoitusta muutettiin siten, että aikaisemmin käytännössä valtion takuusuorituksella rahoitettu eläk-

keensaajan hoitotuki siirrettiin suoraan valtion varoista rahoitettavaksi. Eläkkeensaajan asumistuki ja eläkettä saavan hoitotuki otetaan muiden vammaisetuuksien ja rintamasotilasetuuksien tavoin edelleen etuuskuluna huomioon laskettaessa kansaneläkerahaston vähimmäismäärää ja valtion takuusuoritusta.

Eläkettä saavan hoitotuen siirtyminen suoraan valtion rahoittamaksi pienensi valtion takuusuoritusta vuonna 2008 noin 296 miljoonaa euroa. Kuntien kalleusluokituksen poistaminen, avo- laitoshoidon rajanvedon poistaminen sekä 20 euron suuruinen kansaneläkkeiden tasokorotus vuoden 2008 alusta rahoitettiin kuitenkin käytännössä kokonaan valtion takuusuorituksella. Takuusuorituksen määräksi vuonna 2008 arvioidaan siten edelleen noin 530 miljoonaa euroa.

Kansaneläkkeiden rahoitusta koskevat säännökset ovat vaikeaselkoiset. Säännösten perusteella ei ole helppoa hahmottaa Kansaneläkelaitoksen ja valtion todellisia rahoitusosuuksia. Järjestelmään tehdyt muutokset ja kansaneläkkeen tasokorotukset ovat kasvattaneet valtion takuusuorituksen määrän huomattavan suureksi.

Kansaneläkkeet ja sen yhteydessä maksettavat eläkkeenosat (lapsikorotus, rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä ja eläkettä saavan hoitotuki) maksetaan kolmessa eri maksuryhmässä kunkin kuukauden 4., 14. tai 22. päivänä riippuen eläkkeensaajan sukunimen alkukirjaimesta. Samalla tavalla kolmessa ryhmässä maksetaan myös perhe-eläkkeet ja vammaisetuudet. Selvittelytyön yhteydessä on noussut esille tarve yksinkertaistaa kansaneläkkeiden ja muiden edellä mainittujen etuuksien toimeenpanoa maksamalla etuudet kaikille kerran kuukaudessa samana maksupäivänä. Yhtenäinen maksupäivä kohtelisi kaikkia etuudensaajia tasapuolisesti. Etuusi- en maksupäivästä säädetään asetuksella, joten muutos on mahdollista toteuttaa erikseen muuttamalla asetuksissa olevia maksupäiviä.

2.2. Sairausvakuutuksen sairaanhoito- maksun maksuprosentin vahvistaminen

Sairausvakuutuksen rahoituksesta säädetään sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 lu-

vussa. Sairausvakuutuksen rahoitusta uudistettaessa vuoden 2006 alussa sairausvakuutus jaettiin työtulovakuutukseen ja sairaanhoito- vakuutukseen. Työtulovakuutuksen kulut rahoitetaan työnantajilta sekä palkansaajilta ja yrittäjiltä perittävillä vakuutusmaksuilla. Työtulovakuutukseen kuuluvat vähimmäispäivärahat sekä 0,1 % muista kuin vähimmäismääräisistä vanhempainpäivärahoista rahoitetaan kuitenkin valtion varoista.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen kuluista säädetään sairausvakuutuslain 18 luvun 8 §:ssä ja niiden rahoituksesta 9 ja 10 §:ssä. Kuluista puolet rahoitetaan vakuutetuilta perittävillä sairaanhoitomaksuilla ja puolet valtion varoista. Lisäksi valtion varoista rahoitetaan kokonaan ulkomaille maksettavat sairaanhoidon korvaukset. Sairaanhoitomaksun perusteina olevista tuloista säädetään 18 luvun 14 ja 16—19 §:ssä. Rahoitusuudistuksen voimaan tullessa vuonna 2006 perityn sairaanhoitomaksun suuruudesta säädetään 18 luvun 20 §:ssä. Säännöksen mukaan eläke- ja muusta etuustulosta peritään 0,17 prosenttia korkeampaa sairaanhoitomaksua kuin muista tuloista. Sairaanhoitomaksua tarkistetaan 18 luvun 23 §:n mukaan vuosittain annettavalla lailla siten, että maksulla ja valtion rahoitusosuudella saadaan katettua sairaanhoitovakuutuksen kulut.

Vuonna 2007 perittäviä sairaanhoitomaksuja koskeva hallituksen esitys annettiin budjettilakiesityksenä syyskuussa 2006. Esitys perustui budjettiriihessä elokuussa 2006 käytävissä olleisiin arvioihin etuusmenoista sekä maksun perusteena olevista verotettavista tuloista. Nämä arviot kuitenkin muuttuivat loppuvuonna 2006 niin paljon, että hallituksen esityksessä ehdotettuja maksuprosentteja jouduttiin eduskunnassa tarkistamaan alaspäin. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä StVM 46/2006 vp, että ”Valiokunta pitää tarpeellisena, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää keinot nykyistä parempaan maksuperusteiden kehityksen ennakointiin.”

Vuoden 2008 sairaanhoitomaksua koskeva hallituksen esitys annettiin budjettilakiesitysten aikataulusta poiketen vasta lokakuun loppulla 2007, jotta maksuprosentit eivät tarkentuvien arviointitietojen perusteella muuttuisi

eduskuntakäsittelyn aikana. Myöhennetyn aikataulun ansiosta arviointitietoihin ei tullut muutoksia ja maksuprosentit voitiin vahvistaa hallituksen esityksen mukaisina.

Myöhennetty hallituksen esityksen antamisajankohta ei kuitenkaan poista sitä ongelmaa, että sairaanhoitomaksun maksuprosenteista ei ole varmaa tietoa käytettävissä marraskuun 23 päivään mennessä, jolloin verohallinto tarvitsee kyseisen tiedon seuraavan vuoden ennakonpidätysperusteiden valmistelua varten. Hallituksen esityksen antamisen myöhentäminen pysyvästi lokakuun loppuun merkitsisi sitä, että eduskunnalle jäisi marraskuun 23 päivän tavoiteaikatauluun nähden varsin vähän aikaa asian käsittelyyn.

Edellä kerrotuilta aikataulu- ja arvioiden tarkistusongelmilta vältyttäisiin, jos sairaanhoitomaksun maksuprosentista voitaisiin päättää vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella vastaavasti kuin sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenteista. Menettelystä olisi myös se etu, että sairausvakuutuksen maksurahoitusta voitaisiin tarkastella yhtenä kokonaisuutena ja päättää siitä yhdellä kertaa.

2.3. Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän liikkumavara

Sairausvakuutuksen rahoitusuudistuksen yhteydessä luovuttiin valtion takuusuorituksesta sekä arvonlisäveron tilityksestä sairausvakuutusrahastoon. Sairausvakuutusrahaston vähimmäistaso määritellään sairausvakuutuslain 18 luvun 3 §:ssä siten, että rahaston vieraalla pääomalla vähennetyn rahoitusomaisuuden määrän on kunkin vuoden päättyessä oltava vähintään kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskuluisista. Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärää laskettaessa rahoitusomaisuudesta vähennetään vieraan pääoman erät ja varaukset.

Vuoden 2006 alusta otettiin käyttöön kahden prosenttiyksikön suuruinen liikkumavara, jonka puitteissa sairausvakuutusrahaston nettorahoitusomaisuuden vähimmäismäärä voi vaihdella vaikuttamatta vakuutusmaksujen tai valtion rahoituksen suuruuteen seuraavana vuonna. Tällä liikkumavaralla pyrit-

tiin estämään etuuskuluissa tai maksujen maksupohjassa tapahtuvien vähäisten muutosten aiheuttamat pienet maksuprosenttien heilahtelut. Liikkumavaran suuruus on vuonna 2008 noin 85 miljoonaa euroa.

Vuonna 2007 vanhempainpäivärahojen etuusperusteisiin tehtiin muutoksia, minkä vuoksi niiden rahoittamiseksi perittävien päivärahamaksujen ja työnantajan sairausvakuutusmaksujen maksuprosentit vahvistettiin poikkeuksellisesti lailla. Budjettilakiesityksessä ehdotettuja maksuprosentteja jouduttiin syksyllä 2006 eduskunnassa tarkistamaan tarkentuneiden tuottoarvioiden vuoksi alaspäin. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta totesi edellä kohdassa 2.2. mainitussa mietinnössään, että ”Valiokunta katsoo, että sairausvakuutuksen rahoituksen nousupaineiden vähentämiseen on pyrittävä esimerkiksi lääkekustannusten kasvua hillitsemällä, mutta samalla on tärkeää huolehtia maksujen järkevistä ja mahdollisimman tasaisesta kehityksestä. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että on syytä selvittää tarve ja mahdollisuudet kasvattaa sairausvakuutusrahaston edellä kuvattua puskuria, jotta tulevaan kustannusten kasvuun voidaan riittävästi varautua.”

Sairausvakuutuksen etuuskuilujen, erityisesti lääkekulujen oletetaan jatkossa kasvavan yleistä palkka- ja hintakehitystä nopeammin. Vaikka sairausvakuutusmaksuja voitaisiinkin yksittäisinä vuosina esimerkiksi maksupohjan kasvun perusteella alentaa, alennus jää pidemmällä aikavälillä todennäköisesti väliaikaiseksi. Vuonna 2007 sairaanhoitomaksua alennettiin 0,05 prosenttiyksikköä ja vuonna 2008 0,04 prosenttiyksikköä. Päivärahamaksuja alennettiin vastaavina vuosina 0,02 ja 0,08 prosenttiyksikköä. Maksujen muutokset olisivat olleen pienempiä, jos sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän liikkumavara kahdeksasta prosentista ylöspäin olisi ollut nykyisen kahden prosenttiyksikön sijasta esimerkiksi neljä prosenttiyksikköä. Suuremmalla vaihteluvälillä maksutasoa voidaan pitää vakaampana.

Sairausvakuutusrahastossa on 2000-luvun alussa jouduttu turvaamaan rahaston maksuvalmiutta valtion maksuvalmiussuorituksilla. Rahaston rahoitustilanne on nyt parantunut, kun valtion takuusuorituksen vuonna 1999 tehdystä vähentämisestä aiheutunut 500 mil-

joonan markan suuruinen vaje tuli vuoden 2006 loppuun kokonaan katetuksi. Sairausvakuutuksen rahoitusta uudistettaessa arvioitiin, että rahaston vuodenvaihteen nettorahoitusomaisuuden kahdeksan prosentin alaraja (noin 320 milj. euroa vuonna 2007) riittäisi myös jatkossa turvaamaan rahaston kuukausittaisen maksuvalmiuden ilman valtion maksuvalmiussuorituksia. Tämä alaraja on ensimmäisten vuosien kokemusten perusteella osoittautunut toimivaksi.

2.4. Kansaneläkelaitoksen toimintakulut

Sairausvakuutusrahastosta ja kansaneläke-rahastosta ja maksetaan Kansaneläkelaitoksen kaikki toimintakulut. Kansaneläkelain 97 §:n perusteella Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista katsotaan 40 prosenttia kansaneläkerahaston kuluiksi ja sairausvakuutuslain 18 luvun 1 §:n perusteella 60 prosenttia sairausvakuutusrahaston kuluiksi. Tässä toimintakulujen jaossa ei ole otettu huomioon Kansaneläkelaitokselle 1990-luvulla ja sen jälkeen siirrettyjen tehtävien vaikutusta. Esimerkiksi työmarkkinatuen, opintotuen ja yleisen asumistuen täytäntöönpanosta aiheutuvia toimintakuluja rahoitetaan käytännössä sekä kansaneläke- että sairausvakuutusrahastosta. Kansaneläkelaitoksen toimintakulujen määrä vuonna 2007 oli 351,6 miljoonaa euroa ja niiden osuus laitoksen kaikista kuluista 3,2 prosenttia.

Sairausvakuutuksen vuoden 2006 alusta voimaan tulleen rahoitusuudistuksen yhteydessä Kansaneläkelaitoksen toimintakulujen rahoitusta voitiin laitoksen uuteen toimintolaskentajärjestelmään perustuen tarkentaa. Sairausvakuutuksen etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut rahoitetaan työntajien ja vakuutettujen maksuilla sekä valtion osuudella. Työtulovakuutuksen ja sairaanhoitovakuutuksen etuuksien täytäntöönpanosta aiheutuvien toimintakulujen rahoitus poikkeaa toisistaan sekä sairausvakuutusrahaston muiden etuuksien toimintakulujen rahoituksesta. Tämän vuoksi sairausvakuutuksen toimintakulut eritellään tarkemmin kuin Kansaneläkelaitoksen muut toimintakulut.

Kansaneläkelaitoksen toimintolaskentaan perustuen on voitu todeta, että voimassa ole-

vien säännösten mukainen toimintakulujen jako suhteessa 40/60 ei vastaa niiden todellista jakaumaa. Toimintolaskennan mukaan kansaneläkerahaston osuus laitoksen kaikista toimintakuluista oli vuonna 2007 noin 22 prosenttia ja varsinaisten sairausvakuutus-etuuksien osuus noin 48 prosenttia. Muuhun sosiaaliturvaan kuuluvien etuuksien osuus kaikista toimintakuluista oli tuolloin noin 30 prosenttia. Muun sosiaaliturvan etuuksista suurimmat toimintakuluosuudet oli työttömyysetuuksissa (8,8 %), yleisessä asumistuksessa (7,2 %) ja opintotuessa (7,3 %).

Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnitti vuonna 2003 huomiota Kansaneläkelaitoksen toimintakulujen rahoitukseen (VTV:n tarkastuskertomus 65/2003). Tarkastusvirasto toteasi raportissaan, että nykyistä rahoitusmenetelyä ei voida pitää selkeänä ja ministeriöiden toimialavastuun kannalta läpinäkyvänä. Kansaneläkelaitoksen uusi toimintolaskenta mahdollistaa toimintakulujen nykyistä tarkemman kohdentamisen, minkä vuoksi toimintakulujen rahoittamista koskevia säännöksiä on tarpeen vastaavasti tarkentaa.

2.5. Kansaneläkelaitoksen rahastot

Kansaneläkelaitoksella on kolme rahastoa, kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja eläkevastuurahasto. Rahastoja koskeva perussäännös on Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 a §. Kansaneläkelaitoksen rahaliikenne hoidetaan rahastojen kautta. Etuudensaajien etuudet maksetaan kansaneläke- tai sairausvakuutusrahastosta. Eläkevastuurahastosta maksetaan Kansaneläkelaitoksen henkilöstön toimeenpanon eläkkeet. Eläkevastuurahastossa olevat varat ovat Kansaneläkelaitoksen henkilöstön laitoksessa palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena.

Kansaneläkerahastosta maksettavia etuuksia ovat kansaneläkelain mukainen vanhuuseläke, työttömyyseläke, työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke, kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) mukainen työttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukainen asumistuki, rintamasotilaseläkelain (119/1977) ja ulkomaille

maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaiset rintalisät sekä vammaisuuksista annetun lain (570/2007) mukaiset vammaistuet, hoitotuki ja ruokavaliokorvaus. Lisäksi kansaneläkerahastosta maksetaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) perusteella perusturvaosuuteen kuuluvat kulut kansaneläkkeistä ja perhe-eläkkeistä sekä työkyvyttömyyden arviointiin liittyvät kulut.

Sairausvakuutusrahastosta maksetaan sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaiset lääkekorvaukset, lääkärinpalkkiokorvaukset, tutkimus- ja hoitokorvaukset, matkakorvaukset, kuntoutusmenot, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavat korvaukset ja EU-korvaukset. Sairausvakuutusrahastosta maksettavia työtuloetuksia ovat sairaus- ja vanhempainpäivärahat, kuntoutusrahat, työpaikkakassojen maksamat päivärahasuoritukset, työterveyshuollon korvaukset ja työntäjille maksettavat vuosilomakustannuskorvaukset. Sairausvakuutusrahastosta maksetaan myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain perusteella perusturvaosuuteen kuuluvat kulut sairausvakuutusetuksista sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa (859/1984) säädetty valtion varoista korvattavat kulut.

Sairausvakuutusrahastosta maksetaan lisäksi kaikki muut Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet. Tällaisia muun sosiaaliturvan etuuksia ovat maahanmuuttajan erityistuesta annetussa laissa (1192/2002) tarkoitettu maahanmuuttajan erityistuki, eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annetussa laissa (39/2005) tarkoitettu eläketuki, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996) tarkoitettu lapsen kotihoidon tuki, äitiysavustuslaissa (477/1993) tarkoitettu äitiysavustus, lapsilisälaissa (796/1992) tarkoitettu lapsilisä, sotilasavustuslaissa (781/1993) tarkoitettu sotilasavustus, asumistukilaissa (408/1975) tarkoitettu asumistuki, opintotukilaissa (65/1994) tarkoitettu opintotuki, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) tar-

koitettu koulumatkatuki, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettu peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitettu vuorottelukorvaus, julkisista työvoimapalveluista annetussa laissa (1295/2002) tarkoitettu koulutustuki sekä rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) mukaiset rintamaveteraanien kuntoutusmatkakorvaukset. Näiden etuuksien yhteenlaskettu osuus oli vuonna 2007 noin 37 prosenttia kaikista Kansaneläkelaitoksen maksamista etuuksista. Varsinaisten sairausvakuutusetuksien yhteenlaskettu osuus oli 35 prosenttia.

Muun sosiaaliturvan etuuksia koskevissa laeissa ei ole erityisiä säännöksiä siitä, mistä Kansaneläkelaitoksen rahastosta kyseiset etuudet maksetaan. Esimerkiksi äitiysavustuslaissa, lapsilisälaissa ja sotilasavustuslaissa viitataan lain toimeenpanon osalta sairausvakuutuslain säännöksiin äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan täytäntöönpanosta. Kun työttömyysturvaetuksien toimeenpano vuonna 1985 siirrettiin Kansaneläkelaitokselle, siirtoa perusteltiin muun muassa sillä, että työttömyysturva soveltuisi luonteeltaan lyhytaikaisena toimentulona samaan yhteyteen sairausvakuutuksen kanssa. Työttömyysturvaetuksien osalta tuolloin käyttöön otettu menettely perustui työttömyysturvalain täytäntöönpanosta vuonna 1984 annetun asetuksen (742/1984) nimenomaiseen säännökseen. Sen mukaan valtion tuli suorittaa työttömyysturvan peruspäivärahoja ja lapsikorotuksia koskeva valtion ennakko Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutusrahastoon. Vastaavan sisältöinen säännös on voimassa olevassa valtioneuvoston asetuksessa työttömyysturvalain voimaansaattamisesta (1330/2002).

Työttömyysturvaetuksien täytäntöönpanon yhteydessä valittua toimintatapaa noudatettiin jatkossa myös muiden Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi annettujen uusien etuuksien osalta. Vuosina 1993 ja 1994 Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi siirretyn lapsilisän, asumistuen ja opintotuen rahaliikenne keskitettiin sairausvakuutusrahastoon. Valinta perustui lähinnä siihen, ettei Kansaneläkelaitoksella tuolloin ollut käytettävissä muunlaisen menettelyn vaatimia teknisiä välineitä. Myös uudemmat tuet kuten maahanmuuttajan erityistuki ja pitkäaikaistyöttömän

eläketuki on maksettu sairausvakuutusrahastosta.

Kansaneläkelaitoksessa on uusittu taloushallinnon tietojärjestelmiä, mikä on osaltaan mahdollistanut sen, että muun sosiaaliturvan etuuksien tuloja ja menoja voidaan käsitellä Kansaneläkelaitoksen sisäisessä toiminnassa omana kokonaisuutenaan. Kansaneläkelaitoksen tilinpäätöksessä tuloslaskelman ja taseen tarkemmissa erittelyissä sairausvakuutusrahaston tiedot jaetaan erikseen sairausvakuutuksen ja muun sosiaaliturvan tietoihin. Voimassa olevasta lainsäädännöstä johtuen muun sosiaaliturvan etuudet joudutaan kuitenkin liittämään Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelmassa ja taseessa sekä laitoksen päivittäisessä rahaliikenteessä osaksi sairausvakuutusrahastoa. Tämän vuoksi Kansaneläkelaitoksessa on pidettävä yllä erillistä velka-saatavasuhdetta sairausvakuutusrahaston jokaisen rahaliikennetapahtuman kohdalla.

Nykyinen toimintamalli, jossa sairausvakuutusrahaston sisällä hoidetaan myös muuhun sosiaaliturvaan kuuluvien etuuksien osuus, hämärtää etuuksien rahoitusta ja rahaliikennettä ja heikentää siten koko sairausvakuutusrahaston läpinäkyvyyttä. Tilanteen selkeyttämiseksi olisi tarpeen eriyttää muun sosiaaliturvan etuuksien rahoitus ja maksuliikenne tapahtumaan sairausvakuutusrahastosta erotettavan Kansaneläkelaitoksen kolmannen etuusrahaston kautta.

2.6. Eläkevastuurahaston varat

Kansaneläkelaitoksen henkilökunnan toimisuuhde-eläkkeet määräytyvät pääsääntöisesti samoin kuin valtion eläkkeet. Nämä Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkkeet ja perhe-eläkkeet maksetaan eläkevastuurahastosta. Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 c §:n mukaan eläkevastuurahaston varat ovat Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkelaitoksen palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena.

Eläkevastuurahaston varojen määrän on oltava vähintään 19 prosenttia ja enintään 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Tätä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 c §:ssä asetettua tavoitetasoa ei saa ylittää kannatusmaksulla kuin tilapäisesti. Eläkevas-

tuun täyden määrän laskemisessa noudatetaan soveltuvin osin eläkesäätiölain (1774/1995) 6 luvussa säädettyjä perusteita, joista vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset. Vuoden 2008 alusta voimaan tulleen lainmuutoksen (587/2007) voimaantulosäännöksen mukaan eläkevastuurahaston 41 prosentin tavoitetaso tulee saavuttaa viimeistään vuoden 2010 loppuun mennessä.

Eläkevastuun varojen tavoitetaso on määriteltä siten, että se vastasi työntekijäin eläkelain mukaista eläketurvaa vastaavaa eläkevastuutasoa (19 prosenttia eläkevastuusta). Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden lisäeläketurvan osalta eläkevastuu mitoitettiin katettavaksi täysimääräisesti vastaavasti kuin eläkesäätiöiden lisäeläkkeissä. Kokonaiseläkevastuun 41 prosentin tavoitetaso muodostuu siten peruseläkkeiden 19 prosentin eläkevastuusta ja lisäeläkkeiden täydestä eläkevastuusta. Lisäeläketurvasta aiheutuvan eläkevastuun arvioidaan poistuvan 2030-luvun alkupuolella.

Eläkevastuuta katetaan vuosittain eläkevastuurahaston omaisuuden tuotoilla ja Kansaneläkelaitoksen työntekijöiden maksamilla eläkemaksuilla. Eläkevastuun kattamiseen käytetään myös se osa laitoksen työntekijöiden maksamista työttömyysvakuutusmaksuista, joka maksetaan eläkevakuutusrahastoon. Loppuosa eläkevastuusta katetaan eläkevastuurahastoon vuosittain suoritettavalla kannatusmaksulla. Tämä kannatusmaksu mitoitetaan siten, että täydestä eläkevastuusta tulee katetuksi tavoitteena oleva 41 prosenttia.

Kannatusmaksu rahoitetaan kansaneläke- ja sairausvakuutusrahastosta siirrettävillä varoilla. Kannatusmaksu on osa etuusrahastojen toimintakuluja. Sairausvakuutusrahaston osuus kannatusmaksusta on 60 prosenttia ja kansaneläkerahaston osuus 40 prosenttia. Etuusrahastojen toimintakuluihin ei kuitenkaan lueta sitä osaa kannatusmaksusta, joka suoritetaan siirtämällä etuusrahastosta sijoitusomaisuutta eläkevastuurahastoon. Rahastojen sisällä kannatusmaksut rahoitetaan samalla tavalla kuin muut toimintakulut. Rahoittajia ovat siten valtio, työnantajat ja sairausvakuutusrahastossa myös vakuutetut. Korvaamalla osa kannatusmaksusta etuusra-

hastosta siirrettävällä sijoitusomaisuudella voidaan pienentää etuusrahastojen toimintakuluja.

Kansaneläkerahastosta on siirretty sijoitusomaisuutta eläkevastuurahastoon. Sijoitusomaisuuden siirtojen ja sijoitusomaisuuden arvonnousun ansiosta eläkevastuurahaston tavoitetaso 41 prosenttia eläkevastuusta on viime vuosina saavutettu ja omaisuuden arvonnousun johdosta ylitettykin. Kansaneläkerahastossa on edelleen merkittävä määrä sijoitusomaisuutta, joka vaikuttaa vain omaisuuden tuottojen kautta kansaneläkkeiden rahoitukseen. Tätä sijoitusomaisuutta voitaisiin edelleen käyttää eläkevastuun kattamiseen eläkevastuurahastossa. Nykyiset eläkevastuun tasoa koskevat säännökset eivät kuitenkaan enää mahdollista sitä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Kansaneläkelaitoksen rahoitusta uudistettaessa tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa rahoitusta koskevia säännöksiä sekä tehdä koko rahoitusjärjestelmästä nykyistä läpinäkyvämpi. Valtion osuudet kansaneläkkeiden rahoituksesta tulisi kirjoittaa lakiin nykyistä selkeämmin ja paremmin tosiasiallista tilannetta vastaavasti. Teknisellä uudistuksella ei ole tarkoitus muuttaa eri osapuolten käytännössä toteutuneita rahoitusosuuksia. Jatkossa rahoitusosuuksia tulisi kuitenkin tarkistaa huomattavia kustannusmuutoksia aiheuttavien etuusmuutosten yhteydessä, jotta nykyisen kaltaiselta valtion takuusuorituksen hallitsemattomalta kasvulta voitaisiin välttyä.

Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuuden määrän liikkumavaraa tulisi väljentää, jotta välttyttäisiin nykyisen liikkumavaran tiukkuudesta aiheutuvasta sairausvakuutusmaksujen edes takaisin sahaamiselta. Sairausvakuutuksen ja muun sosiaaliturvan rahaliikennettä ja rahoitusta tulisi selkeyttää ja yksinkertaistaa eriyttämällä ne toisistaan eri rahastoihin. Kaikista sairausvakuutusmaksujen maksuprosenteista tulisi voida päättää vuosittain samalla asetuksella marraskuussa,

jotta myös sairaanhoitomaksu voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon seuraavan vuoden ennakonpidätysperusteita valmisteltaessa.

Kansaneläkelaitoksen rahoituksen läpinäkyvyyden parantamiseksi laitoksen toimintakulut pitäisi voida kohdentaa nykyistä tarkemmin eri rahastoihin. Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläkkeiden turvaamiseksi eläkevastuurahaston varojen vähimmäistasoa tulisi korottaa vastaamaan jo saavutettua tavoitetasoa ja mahdollistaa samalla etuusrahastoissa olevan sijoitusomaisuuden siirtäminen edelleen eläkevastuurahastoon.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Kansaneläkkeiden rahoitus

Kansaneläkelaisissa määriteltäisiin valtion rahoitusosuus kansaneläkkeistä nykyisen Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuuden sijasta. Valtion rahoitusosuudeksi kirjattaisiin nykyisestä 40 prosentin sijasta 53 prosenttia. Tällä valtion perusrahoitusosuudella rahoitettavia kansaneläkekuluja olisivat kansaneläkkeet, lapsikorotukset ja kansaneläkerahastosta maksettavat Kansaneläkelaitoksen toimintakulut. Kansaneläkelain mukaisten perhe-eläkkeiden rahoitus ei muuttuisi, ne rahoitettaisiin edelleen kokonaan valtion varoista. Valtion perusrahoitusosuuden ulkopuolelle jäävä osa kansaneläkekuluista rahoitettaisiin työnantajan kansaneläkemaksuista kertyvillä varoilla, kansaneläkerahaston sijoitustuotoilla ja valtion lisärahoitusosuudella.

Valtion uusi lisärahoitusosuus vastaisi rahoituksen joustoeränä nykyistä valtion takuusuoritusta. Lisärahoitusosuuden olisi kuitenkin tarkoitus olla nykyistä takuusuoritusta huomattavasti pienempi. Ehdotetulla 53 prosentin valtion perusrahoitusosuudella valtion lisärahoitusosuudeksi arvioidaan vuonna 2009 noin 51 miljoonaa euroa eli noin prosentti kansaneläkekuluista. Jotta lisärahoitusosuus ei alkaisi jatkossa kasvaa takuusuorituksen tapaan, kansaneläke-etuuksiin tehtävien merkittävien etuusmuutosten ja tasokorotusten yhteydessä olisi aina tarkistettava myös rahoitusta koskevia säännöksiä. Esi-

merkiksi 0,1 prosenttiyksikön suuruinen muutos kansaneläkemaksujen maksuprosentissa vaikuttaa valtion rahoitusosuuteen noin 70 miljoonaa euroa, jolloin olisi jo tarpeen tarkistaa valtion perusrahoitusosuutta. Tarkistus olisi tehtävä viimeistään silloin, jos valtion lisärahoitusosuuden määrä ylittää kansaneläkerahaston viiden prosentin vähimmäismäärän.

Kansaneläkerahaston toimintakulujen määrittelyä ja rahoitusta ehdotetaan muutettavaksi. Kansaneläkerahastosta maksettavia toimintakuluja olisivat kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut sekä vastaava osuus etuuksien myöntämiseen liittymättömistä Kelan toimintakuluista. Kansaneläkerahaston toimintakuluina maksetaan myös verohallinnolle suoritettavat korvaukset kansaneläkemaksujen perimisestä ja tilittämisestä. Niiden osuudeksi kaikista verohallinnolle maksettavista korvauksista on arvioitu noin 30 prosenttia. Valtio rahoittaisi kansaneläkerahastosta maksettavia toimintakuluja 53 prosentin perusrahoitusosuudella ja lisärahoitusosuudella vastaavasti kuin kansaneläkkeitä.

Kansaneläkerahaston maksuvalmius turvataisiin edelleen rahoitusomaisuuden vähimmäismäärää koskevalla säännöksellä, mahdollisuudella lainata varoja toisesta Kansaneläkelaitoksen rahastosta sekä viime kädessä valtion maksuvalmiussuorituksella. Kansaneläkelaiissa olevaa valtion maksuvalmiussuoritusta koskevaa säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi maksuvalmiussuorituksen palauttamista ja asetuksenantovaltuutta koskevilla säännöksillä.

Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän laskemistapaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuotuisina kuluina otettaisiin huomioon ainoastaan kansaneläkelain mukaan rahoitettavat etuus- ja toimintakulut. Vähimmäismäärää laskettaessa ei otettaisi enää huomioon rintamalisää, vammaisetuksia ja eläkkeensaajan asumistukea. Valtio on vuoden 2008 alusta rahoittanut kokonaan kaikki viimeksi mainitut etuudet ja niiden rahoituksesta säädetään muualla kuin kansaneläkelaiissa. Niiden ottaminen mukaan kansaneläkerahaston maksuvalmiutta turvaamaan vähimmäismäärälaskelmaan ei olisi enää perusteltua.

Kansaneläkerahaston maksuvalmius on kunnossa. Maksuvalmiuden säilyttämiseksi ehdotetaan, että rahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärää laskettaessa käytettävää prosenttia nostetaan prosenttiyksiköllä eli viiteen prosenttiin uuden määritelmän mukaisista vuotuisista kuluista. Vähimmäismäärän turvaamiseksi lisättäisiin tarvittaessa valtion lisärahoitusosuutta. Vähimmäismäärän ylityessä lisärahoitusosuutta ei tulisi lainkaan maksettavaksi. Kansaneläkerahaston sijoitusomaisuutta, joka ei vaikuta rahaston vähimmäismäärän laskemiseen, on tarkoitus siirtää asteittain eläkevastuurahastoon turvaamaan sen maksuvalmiutta.

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuuden nykyinen kahden prosenttiyksikön suuruinen liikkumavara on osoittautunut käytännössä liian tiukaksi. Jotta sairausvakuutusmaksuja ei jouduttaisi liikkumavaran tiukuuden vuoksi väliaikaisesti alentamaan, liikkumavaraa ehdotetaan kasvatettavaksi kahdella prosenttiyksiköllä neljään prosenttiyksikköön. Sairausvakuutusrahaston netto-rahoitusomaisuus voisi siten vuoden lopussa olla 8—12 prosenttia sairausvakuutuksen kuluista ilman, että sillä olisi vaikutusta seuraavalle vuodelle vahvistettaviin maksuihin tai valtion osuuteen. Nykyinen rahoitusomaisuuden alaraja 8 prosenttia on osoittautunut riittäväksi.

Sairausvakuutusrahaston toimintakuluja olisivat sairausvakuutusrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut sekä vastaava osuus etuuksien myöntämiseen liittymättömistä Kelan toimintakuluista. Sairausvakuutusrahaston toimintakuluina maksettaisiin myös osa verohallinnon perimistä verotuskustannuksista. Tätä korvausta vastaan verohallinto huolehtii sairausvakuutusmaksujen perimisestä ja tilittämisestä Kansaneläkelaitokselle. Sairausvakuutusrahaston osuudeksi verotuskustannuksista on arvioitu 70 prosenttia, mistä 45 prosenttia olisi työtulovakuutuksen ja 25 prosenttia sairaanhoitovakuutuksen toimintakuluja. Sairausvakuutusrahaston toimintakulujen rahoitukseen ei ehdoteta muutoksia.

Sairaanhoitomaksun vahvistaminen

Sairaanhoitomaksun nykyisessä vuosittain lailla tehtävässä tarkistamisessa ongelma on tullut tarkistamisen aikataulu. Esityksen tulisi perustua mahdollisimman ajantasaisiin arvioihin sairaanhoitovakuutuksen kuluista ja maksutuotoista, jolloin on jouduttu poikkeamaan budjettilakiesityksille asetetusta esitelyaikataulusta. Eduskuntakäsittelyn ja lain vahvistamisen vaatiman ajan vuoksi verohallinto on joutunut valmistelemaan seuraavan vuoden verotuksessa käytettäviä ennakonpidätysperusteita maksun suuruutta koskevien alustavien tietojen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella vuosittain vahvistettavassa päivärahamaksussa ja työnantajan sairausvakuutusmaksussa ei ole vastaavanlaisia aikatauluongelmia.

Edellä kerrotuista syistä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentin vahvistamisesta lailla ehdotetaan luovuttavaksi. Maksuprosentista säädettäisiin samalla valtioneuvoston asetuksella, jolla vahvistetaan työnantajan sairausvakuutusmaksun sekä palkansaajilta ja yrittäjiltä perittävän päivärahamaksun maksuprosentit. Ehdotus seuraavana vuonna perittävistä maksuista valmisteltaisiin Kansaneläkelaitoksen lokakuun puolivälissä toimittamien arvioiden perusteella ja maksut vahvistettaisiin ennen marraskuun 23 päivää. Tällöin verohallinto voisi ottaa vakuutusmaksut huomioon sen valmistellessa seuraavan vuoden ennakonpidätysperusteita.

Muun sosiaaliturvan rahasto

Kansaneläkelaitokseen ehdotetaan perustettavaksi uusi kolmas etuusrahasto, muun sosiaaliturvan rahasto. Rahasto erotettaisiin sairausvakuutusrahastosta. Uudesta rahastosta maksettaisiin nykyiseen sairausvakuutusrahastoon kuuluvista etuuksista ne, joita ei rahoideta sairausvakuutuslain perusteella. Uuteen muun sosiaaliturvan rahastoon kuuluisivat maahanmuuttajan erityistuesta annetussa laissa tarkoitettu maahanmuuttajan erityistuki, eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annetussa laissa tarkoitettu eläketuki, lasten kotihoidon ja yksi-

tyisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettu lapsen kotihoidon tuki, äitiysavustuslaissa tarkoitettu äitiysavustus, lapsilisälaissa tarkoitettu lapsilisä, sotilasavustuslaissa tarkoitettu sotilasavustus, asumistukilaissa tarkoitettu asumistuki, opintotukilaissa tarkoitettu opintotuki, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa tarkoitettu koulumatkatuki, työttömyysturvalaissa tarkoitettu peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, vuorotteluvapaalaissa tarkoitettu vuorottelukorvaus, julkisista työvoimapalveluista annetussa laissa tarkoitettu koulutustuki sekä rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain mukaiset rintamaveteraanien kuntoutusmatkakorvaukset. Uudesta rahastosta on tarkoitus maksaa myös Kansaneläkelaitokselle vuonna 2009 siirrettäväksi ehdotetut elatus-tuet.

Muun sosiaaliturvan rahastossa ei olisi vastaavaa rahoitusomaisuuden vähimmäismäärään perustuvaa rahoituspuskuria kuin kansaneläke- ja sairausvakuutusrahastossa. Rahastosta maksettavat etuudet rahoitetaan pääsääntöisesti valtion varoista. Pääosaan etuuksista eli niihin etuuksiin, joissa on kuukausittain yksi maksupäivä, valtio siirtää maksamiseen tarvittavat varat rahaston tilille maksupäivää edeltävänä pankkipäivänä. Työttömyysturvaetuuksia maksetaan päivittäin ja niihin etuuksiin valtio maksaa valtion osuuden ennakkona etupainotteisesti. Etuuksien maksamisen ja rahaston maksuliikenteen joustavoittamiseksi voitaisiin menetellä siten, että rahastoon jonkin etuuden maksamiseen tilitettyjä varoja voitaisiin tilapäisesti käyttää jonkin toisen samaan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen. Varojen ristiinkäytöstä aiheutunut tilanne oikaistaisiin mahdollisimman nopeasti, viimeistään kuitenkin maksuvuoden lopussa.

Muun sosiaaliturvan rahastolle kohdistettaisiin myös edellä mainittujen etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut sekä muun sosiaaliturvan rahaston osuus etuuksien myöntämiseen liittymättömistä Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Nämä toimintakulut korvattaisiin valtion varoista siltä osin kuin rahastoon kertyvät vähäiset sijoitustuotot eivät niitä kata.

Eläkevastuurahasto

Kelan toimihenkilöiden eläkkeiden eläkevastuun katteena olevien eläkevastuurahaston varojen vähimmäistaso ehdotetaan korotettavaksi 41 prosenttiin eläkevastuun täydestä määrästä. Eläkevastuuta katetaan etuusrahastoista maksettavalla kannatusmaksulla. Tarkoituksena on, että etuusrahastoissa oleva sijoitusomaisuus, jota ei käytetä etuuksien rahoittamiseen, siirretään osana kannatusmaksua eläkevastuurahastoon. Kun eläkevastuun kattaminen tapahtuu sijoitusomaisuutta siirtämällä, eläkevastuurahastoon voitaisiin maksaa kannatusmaksua enemmän kuin rahaston varojen vähimmäistason saavuttaminen edellyttää.

Eläkevastuurahastossa olevat varat arvostetaan käypään arvoon. Sijoitusomaisuuden arvojen vaihdellessa eläkevastuurahaston varojen määrä voisi myös vaihdella, mutta varojen 41 prosentin vähimmäistason saisi alittaa ainoastaan tilapäisesti.

4. Esityksen vaikutukset

Kansaneläkkeiden rahoitusuudistus on pääosin tekninen. Uudistuksella ei muuteta valtion ja työnantajien käytännössä toteutuneita osuuksia kansaneläkkeiden rahoituksesta. Sen sijaan uudistuksella selkeytetään ja yksinkertaistetaan kansaneläkkeiden rahoitusta koskevia säännöksiä. Valtion osuudet kansaneläkkeiden rahoituksesta määritellään laissa nykyistä selvemmin, mikä lisäisi järjestelmän läpinäkyvyyttä. Tarkoituksena on, että valtion perusrahoitusosuus reagoisi jatkossa nykyistä herkemmin kansaneläkekuluissa tai kansaneläkemaksutuotoissa tapahtuviin muutoksiin.

Ehdotettujen säännösten mukaan laskettu kansaneläkerahaston varojen vähimmäismäärä vuoden 2009 lopussa olisi noin 128 miljoonaa euroa. Muutosta voimassa olevien säännösten mukaan laskettuun vuoden 2008 vähimmäismäärään, 137 miljoonaan euroon, olisi vajaa 10 miljoonaa euroa. Kansaneläkerahaston suhteellinen maksuvalmius kuitenkin paranee, kun vähimmäismäärä lasketaan

aikaisempaa pienemmistä kokonaiskuluista. Nykyisen lain mukaan vuonna 2009 valtion osuudet ilman takuusuoritusta olisivat 1 874 miljoonaa euroa ja takuusuoritus 419 miljoonaa euroa eli yhteensä 2 293 miljoonaa euroa. Ehdotettujen säännösten mukaan valtion perusrahoitusosuudet, rintamasotilasetuudet ja asumistuet sekä vammaisetuudet olisivat vuonna 2009 yhteensä 2 232 miljoonaa euroa ja valtion lisärahoitusosuus 51 miljoonaa euroa eli kaikki valtion osuudet yhteensä 2 283 miljoonaa euroa.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksujen vahvistaminen valtioneuvoston asetuksella mahdollistaa lopullisten maksutietojen käyttämisen verotuksen ennakonpidätysperusteiden valmistelussa. Vaikka maksujen määräämisen perusteena voitaisiin käyttää nykyistä ajantasaisempia kustannusarviota, todellisten kulujen mukaisen tarkistus maksutasoihin voitaisiin nykyiseen tapaan tehdä vasta vuotta myöhemmin. Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuuden neljän prosenttiyksikön suuruinen liikkumavara mahdollistaa kuitenkin sen, että sairausvakuutuksen maksujen maksutaso voitaisiin pitää vakaana nykyistä paremmin. Valtion rahoitusosuus noin 80 miljoonalla eurolla kasvavasta sairausvakuutusrahaston liikkumavarasta olisi enimmillään noin 20 miljoonaa euroa.

Muun sosiaaliturvan rahaston erottaminen sairausvakuutusrahastosta omaksi itsenäiseksi rahastoksi selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi Kansaneläkelaitoksen rahoitusta, rahaliikennettä ja kirjanpitoa. Tätä kautta uudistuksella olisi jossain määrin säästövaikutusta myös laitoksen toimintakuluihin. Näiden toimintakulujen kohdentaminen nykyistä tarkemmin eri rahastoille selkeyttäisi osaltaan laitoksen rahoitusta.

Muun sosiaaliturvan rahaston varojen käyttäminen jonkin toisen samaan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen vähentäisi tarvetta tehdä määrärahan lisäspyyntöjä tai pyyntöjä voitaisiin lykätä vuoden lopulle, jolloin määrärahan kokonaistarpeesta on käytävissä tarkempaa tietoa. Valtio vastaisi muun sosiaaliturvan rahastosta maksettavien toimintakulujen rahoituksesta suorittamalla ennakoita. Tämä koskee myös kunnan varoista rahoitettavien lapsen kotihoidon tuen sekä kunnan varoista osaksi rahoitettavan

työmarkkinatuen toimeenpanosta aiheutuvia toimintakuluja, jotka on tähänkin asti rahoitettu valtion varoista. Lisäksi valtio vastaisi jatkossa elatustuen toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista.

Eläkevastuurahaston varojen riittävyys laitoksen toimihenkilöiden eläkkeiden maksamiseen turvattaisiin nostamalla eläkevastuurahaston varojen vähimmäistaso 41 prosenttiin eläkevastuun täydestä määrästä. Vähimmäistason ylläpitäminen jo saavutetulla tasolla edellyttää vuonna 2009 noin 55 miljoonan euron suuruista vuotuista kannatusmaksua. Tämän jälkeen kannatusmaksun arvioidaan kasvavan siten, että se olisi vuonna 2020 noin 87 miljoonaa euroa.

Etuusrahastojen toimintakuluihin luettavaa kannatusmaksua on kuitenkin mahdollista alentaa siirtämällä käyttö- tai sijoitusomaisuutta etuusrahastoista eläkevastuurahastoon. Vuoden 2007 tilinpäätöksen mukaisella Kansaneläkerahaston sijoitusomaisuudella olisi mahdollista kattaa vuosittain vajaa puolet kannatusmaksusta arviolta kymmenen seuraavan vuoden ajan. Sijoitusomaisuuden arvot ja tuotot voivat kuitenkin vaihdella vuosittain huomattavasti. Viime kädessä eläkevastuu turvataan aina kannatusmaksulla.

Vuonna 2009 on arvioitu olevan mahdollista siirtää noin 23 miljoonaa euroa sijoitusomaisuutta kansaneläkerahastosta eläkevastuurahastoon. Siirto alentaisi valtion osuutta kansaneläkerahaston kuluista noin 5 miljoonalla eurolla, sairausvakuutusrahaston kuluista noin 3,5 miljoonalla eurolla ja muun sosiaaliturvan rahaston kuluista noin 7 miljoonalla eurolla. Työnantajien rahoitusosuus sairausvakuutusrahaston kuluista alenisi noin

3 miljoonalla eurolla ja vakuutettujen yhteensä noin 4.5 miljoonalla eurolla.

5. Asian valmistelu

Esitys perustuu sosiaali- ja terveysministeriössä alkuvuonna 2007 tehtyyn selvitykseen Kansaneläkelaitoksen rahoituksesta. Selvityksen tekemiseen osallistuivat myös Kansaneläkelaitoksen ja valtiovarainministeriön edustajat.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhdessä Kansaneläkelaitoksen ja valtiovarainministeriön edustajien kanssa. Valmistelun yhteydessä on lisäksi kuultu seuraavia tahoja: opetusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriön perhe- ja sosiaaliosasto, Verohallitus, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, AKAVA ry, Suomen Yrittäjät ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Hallitus antaa kevätistuntokaudella 2008 eduskunnalle esityksen uudeksi elatustukilaiksi. Esityksen mukaan Kansaneläkelaitos vastaisi huhtikuun alusta 2009 elatustukien myöntämisestä. Tässä esityksessä ehdotettua säännöstä muun sosiaaliturvan rahastosta voitaisiin soveltaa elatustukiin huhtikuun alusta 2009.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kansaneläkelaki

97 §. Valtion perusrahoitusosuus. Pykälän otsikko muuttuu. Pykälässä säädettäisiin kansaneläkevakuutuksen etuuksien ja kulujen lisäksi valtion uudesta perusrahoitusosuudesta. Pykälän *1 momentin* mukaan valtion perusrahoitusosuus olisi 53 prosenttia kansaneläkekuluista. Rahoitettavat etuudet vastaavat voimassa olevan lain mukaisia etuuksia. Muutosta nykyiseen olisi se, että valtio osallistuisi uudella perusrahoitusosuudella myös lapsikorotusten sekä toimintakulujen rahoittamiseen. Tällä hetkellä valtio rahoittaa kyseisiä eriä takuusuorituksella. Valtio rahoitaisi edelleen kokonaan perhe-eläkkeistä aiheutuvat kulut.

Pykälän uudessa *2 momentissa* säädettäisiin Kansaneläkerahastosta maksettavien toimintakulujen rahoittamisesta. Valtio rahoitaisi niistä saman 53 prosentin perusrahoitusosuuden kuin *1 momentin* mukaisista etuuskuluista. Kansaneläkerahastosta maksettavia toimintakuluja ei enää määriteltäisi prosenttiosuutena Kansaneläkelaitoksen kaikista toimintakuluista, vaan kokonaiskulut jaettaisiin toimintojen kustannusosuuksien mukaisesti laitoksen etuusrahastoille. Kansaneläkerahastosta maksettavia toimintakuluja olisivat *1 momentissa* tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Sen lisäksi kansaneläkerahastosta maksettaisiin vammaisetuuksista annetussa laissa, eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa, rintamasotilaseläkeläisissä ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetussa laissa tarkoitettujen etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

98 §. Etuuksien ja kulujen muu rahoitus. Pykälän otsikko muuttuu. Pykälässä säadet-

täisiin kansaneläkerahaston tuottojen sijasta valtion perusrahoitusosuuden ulkopuolelle jäävien kansaneläke-etuuksien ja kulujen rahoituksesta. Ne rahoitettaisiin työnantajan kansaneläkemaksuista kertyvillä varoilla ja kansaneläkerahaston muilla tuotoilla, jotka vastaavat nykyisen lain mukaista Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuutta, sekä valtion uudella lisärahoitusosuudella. Valtion lisärahoitusosuus korvaisi nykyisen valtion takuusuorituksen. Kansaneläkerahaston muita tuottoja ovat rahaston sijoitustuotot.

100 §. Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuus. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, kun Kansaneläkelaitoksen työnantajan kansaneläkemaksuilla ja sijoitusomaisuuden tuotoilla rahoittama osuus määritellään 98 §:ssä.

101 §. Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä. Pykälän otsikko muuttuu. Pykälässä säädettäisiin valtion rahoitusosuuden sijasta kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä. Rahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä nostettaisiin nykyisestä neljästä prosentista viiteen prosenttiin. Vähimmäismäärä laskettaisiin kansaneläkevakuutuksen 97 §:n mukaisista vuotuisista kokonaiskuluista. Vähimmäismäärää laskettaessa ei siten otettaisi enää huomioon vammaisetuuksia, eläkkeensaajan asumistukia eikä rintamalisä ja ylimäärisiä rintamalisä. Viiden prosentin vähimmäismäärän alittava osa lisäisi valtion lisärahoitusosuutta. Voimassa oleva säännös rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä on kansaneläkelain 102 §:n *1 momentissa*.

102 §. Valtion maksuvalmiussuoritus. Pykälän otsikko muuttuu. Pykälässä ei enää säädettäisi valtion takuusuorituksesta ja kansaneläkerahaston vähimmäismäärästä. Pykälän *1 momenttiin* otettaisiin nykyisen pykälän *2 momentissa* oleva säännös valtion maksuvalmiussuorituksesta ja tarkistettaisiin pykä-

läviittaukset. Uutena 1 momenttiin otettaisiin säännös maksuvalmiussuorituksen palauttamisesta valtiolle sen jälkeen, kun kansaneläkerahaston rahoitusvajausta on voitu kattaa muulla rahoituksella. Tarkoituksena on, että maksuvalmiussuoritusta käytetään vain tilapäisten rahoitusvajausten kattamiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan maksuvalmiussuorituksen maksamisesta ja palauttamisesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

103 §. *Valtion perus- ja lisärahoitusosuuden maksaminen.* Pykälän otsikko muuttuu. Pykälän 1 momentissa valtion rahoitusosuus korvattaisiin valtion perusrahoitusosuudella. Asiallisesti säännös vastaisi nykyistä säännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion takuusuorituksen ennakon maksamisen sijasta valtion lisärahoitusosuuden ennakon maksamisesta. Menettely ennakon maksamisessa ei muuttuisi.

Pykälän 3 momenttia tarkistettaisiin sanonnallisesti.

104 §. *Arvio seuraavan vuoden kuluista.* Takuusuorituksen sijasta Kansaneläkelaitoksen tulisi esittää sosiaali- ja terveysministeriölle arvio seuraavana vuonna tarvittavan valtion perus- ja lisärahoitusosuuden määrästä. Lisäksi pykälän sanamuotoa tarkennetaan niin, että ilmoitettavilla toimintakuluilla tarkoitetaan kansaneläkerahastosta maksettavia toimintakuluja, ei Kansaneläkelaitoksen kaikkia toimintakuluja.

1.2. Sairausvakuutuslaki

18 luku. Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädetään sairausvakuutusrahastosta maksettavista etuuksista ja korvauksista. Pykälän rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että tällä hetkellä kahdessa eri momentissa olevat etuudet ja kulut kootaan yhteen luetteloon. Jotta luettelossa olisivat kaikki sairausvakuutusrahastosta tällä hetkellä rahoitettavat kulut, siihen lisättäisiin maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten kor-

vaamisesta valtion varoista annetussa laissa (859/1984) säädetty valtion varoista korvattavat kulut.

Sairausvakuutusrahastosta maksettavia toimintakuluja olisivat pykälässä tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Sairausvakuutusrahastosta maksettavia Kansaneläkelaitoksen toimintakuluja ei siten määriteltäisi enää prosenttiosuutena laitoksen kokonaistoimintakuluista.

2 §. *Sairausvakuutuksen rahoitus.* Pykälän 3 momentti, jossa säädetään sairausvakuutusrahastosta maksettavien muiden etuuksien kuin sairausvakuutus- ja kuntoutusetuuksien toimintakulujen rahoittamisesta, ehdotetaan kumottavaksi. Näiden toimintakulujen rahoittamisesta ehdotetaan säädettäväksi Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa, johon ehdotetaan otettavaksi säännös uudesta muun sosiaaliturvan rahastosta.

8 §. *Sairaanhoitovakuutuksen kulut.* Sairausvakuutusrahaston toimintakulujen uudelleen määrittelyn vuoksi pykälän 2 momentissa oleva viittaus 2 §:ssä tarkoitettuihin toimintakuluihin muutetaan viittaukseksi 1 §:n 5 kohdassa tarkoitettuihin toimintakuluihin.

11 §. *Työtulovakuutuksen kulut.* Pykälän 1 momentissa olevaan sairausvakuutusrahastosta maksettavien työtulovakuutuksen kulujen luetteloon ehdotetaan lisättäväksi uutena 4 kohtana maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa säädetty valtion varoista korvattavat kulut, jolloin nykyinen 4 kohta siirtyisi uudeksi 5 kohdaksi.

Sairausvakuutusrahaston toimintakulujen uudelleen määrittelyn vuoksi pykälän 2 momentissa oleva viittaus 2 §:ssä tarkoitettuihin toimintakuluihin muutetaan viittaukseksi 1 §:n 5 kohdassa tarkoitettuihin toimintakuluihin. Lisäksi pykälän sisäisessä viittaus-säännöksessä otetaan huomioon 1 momentin uusi 5 kohta.

13 §. *Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus.* Pykälän 1 momentissa säädetään valtion osuudesta työtulovakuutuksen kulujen rahoitukseen. Pykälään lisättäisiin uutena 4 kohtana maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa säädetty kulut, jotka sanotun lain mukaan korva-

taan valtion varoista. Lisäksi pykälän sanamuotoa selkeytetään.

Pykälän 2 momentissa olevat viittaukset yrittäjien eläkelakiin muutetaan viittaukseksi vuoden 2007 alusta voimaan tulleeseen yrittäjien eläkelakiin (1272/2006).

23 §. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädettäisiin vuosittain annettavan lain sijasta vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Asetus olisi sama, jolla säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenteista. Asetus olisi annettava ennen marraskuun 23 päivää, jotta maksut ehditään ottaa huomioon seuraavan vuoden ennakonpidätysperusteissa.

26 §. Sairausvakuutusrahaston vajauksen ja ylijäämän huomioon ottaminen. Pykälässä säädettyä sairausvakuutusrahaston liikkumavaraa ehdotetaan kasvatettavaksi kahdella prosenttiyksiköllä. Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuus voisi ylittää enintään 12 prosentilla sairausvakuutuksen kokonaiskulut ennen kuin ylijäämällä olisi vaikutusta vakuutusmaksujen suuruuteen tai valtion rahoituksen määrään.

28 §. Vakuutusmaksujen ja valtion osuuden tarkistamista varten annettavat selvitykset. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi toimintakulujen osalta vastaavasti kuin kansaneläkelain 104 §:ssä.

32 §. Eräiden verotusta koskevien lakien soveltaminen. Pykälän 4 momentissa säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksun perimisestä Suomessa työskentelevältä rajoitettuihin verovelvolliselta. Säännöksessä viitataan 16 §:ään, jota muutettiin vuoden 2008 alusta siten, että rajoitetusti verovelvollisen palkkatulo on sairausvakuutusmaksun perusteena myös Suomen ulkopuolella työskentelevillä. Tämän vuoksi 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi sanat Suomessa työskentelevän.

Lisäksi 2—4 momentissa korjataan rajoitetusti verovelvollisia koskevan lain muuttunut nimi.

35 §. Valtion osuuden suorittaminen. Pykälästä poistettaisiin viittaus 2 §:ään, koska sanotun pykälän 3 momentti, jossa säädetään

sairausvakuutusrahaston muiden toimintakulujen kuin työtulovakuutukseen ja sairaanhoitovakuutukseen liittyvien toimintakulujen rahoituksesta, ehdotetaan kumottavaksi.

1.3. Laki Kansaneläkelaitoksesta

12 a §. Kansaneläkelaitoksen rahastot. Pykälän 1 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen rahastoista. Sairausvakuutusrahastosta ehdotetaan erotettavaksi omaksi rahastokseen uusi muun sosiaaliturvan rahasto. Kansaneläkelaitoksen etuusrahastoja olisivat siten kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja muun sosiaaliturvan rahasto. Neljäntenä rahastona olisi edelleen eläkevastuurahasto. Viittaussäännökset etuuslakeihin poistettaisiin tarpeettomina.

12 b §. Kansaneläkerahasto. Pykälän otsikko muuttuu. Nykyinen eläkevastuurahastoa koskeva säännös siirrettäisiin uuteen 12 f §:ään. Pykälässä olisi perussäännös kansaneläkerahastosta. Pykälässä lueteltaisiin ne lait, joiden mukaiset etuudet maksetaan kansaneläkerahastosta. Rahastosta maksettaisiin myös kyseisten etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

12 c §. Sairausvakuutusrahasto. Pykälän otsikko muuttuu. Eläkevastuun kattamisesta säädettäisiin uudessa 12 g §:ssä. Pykälässä säädettäisiin sairausvakuutusrahastosta maksettavista etuuksista ja toimintakuluista. Sairausvakuutusrahastosta maksettavia etuuksia ja kuluja koskevat lait on lueteltu sairausvakuutuslain 18 luvun 1 §:ssä.

12 d §. Muun sosiaaliturvan rahasto. Pykälä on uusi. Sairausvakuutusrahastosta erotettaisiin muut kuin sairausvakuutus- ja kuntoutusetuudet omaksi rahastokseen. Uudesta muun sosiaaliturvan rahastosta maksettaisiin muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet. Valtiontaloudellisesti merkittävimpiä uudesta rahastosta maksettavia etuuksia olisivat lapsilisät, työttömyysturvaetuuudet ja opintotuet. Muita uudesta rahastosta maksettavia etuuksia olisivat yleiset asumistuet, lastenhoidon tuet, äitiysavustukset, sotilasavustukset, vuorottelukorvaukset, maahanmuuttajan erityis-

tuet, pitkäaikaistyöttömän eläketuet sekä rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain mukaiset rintamaveteraanien kuntoutusmatkakorvaukset. Myös Kansaneläkelaitokselle vuonna 2009 siirrettäväksi ehdotetut eläusetuet olisi tarkoitus maksaa uudesta rahastosta. Rahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut kuuluisivat myös rahaston kuluihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää rahastoon jonkin etuuden maksamiseen tilitettyjä varoja jonkin toisen rahastosta suoritettavan etuuden maksamiseen. Ehdotettu varojen ristiinkäyttö olisi mahdollista vain tilapäisesti. Rahoitus olisi oikaistava mahdollisimman nopeasti vastaamaan talousarvion mukaista momenttijakoa. Oikaisu olisi tehtävä viimeistään maksuvuoden päättyessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muun sosiaaliturvan rahastosta maksettavien toimintakulujen rahoittamisesta. Ne rahoitettaisiin kokonaan valtion varoista lukuun ottamatta sitä osaa, joka voidaan kattaa rahaston varoille kertyvillä tuotoilla. Käytännössä rahoitus hoidettaisiin keskitetysti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle otettavalta uudelta valtion talousarvion momentilta.

12 e §. *Muiden toimintakulujen jako ja rahoitus.* Uuden pykälän 1 momentissa säädettäisiin etuuksien toimeenpanemiseen liittyvä toimintakulujen rahoittamisen toimintakulujen jakamisesta etuusrahastoille. Kulut jaettaisiin etuusrahastoille samassa suhteessa kuin etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat kulut. Poikkeuksen tästä muodostaisivat kansaneläke- ja sairausvakuutusetuksien rahoittamiseksi kerättävien maksujen perinnästä ja tilityksestä verohallinnolle maksettavat korvaukset. Niistä aiheutuvat toimintakulut jaettaisiin etuusrahastoille siinä suhteessa kuin etuusrahastot käyttävät kyseisiä verohallinnon perintä- ja tilityspalveluja.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen toimintakulujen rahoitettaisiin valtion varoista vastaavasti kuin kyseisten etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat kulut.

12 f §. *Valtion osuuden suorittaminen muun sosiaaliturvan rahaston toimintakuluista.* Pykälä on uusi. Valtion osuuden maksamisessa noudatettaisiin vastaavaa menette-

lyä kuin maksettaessa työttömyysturvan peruspäivärahan valtion osuutta. Valtion osuudesta maksettaisiin siten tammikuussa ennakkoa vähintään yksi kuudesosa ja jäljellä oleva osa kuukausittain tasasuurina erinä. Tammikuun ennakkomaksu turvaisi rahaston maksuvalmiutta. Rahaston maksuvalmiuden niin vaatiessa ennako voitaisiin jaksottaa myös ehdotetusta poiketen.

Valtion osuuden ennakon ja lopullisen määrän vahvistamisesta ja maksamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuus olisi pykälän 2 momentissa.

12 g §. *Eläkevastuurahasto.* Pykälä on uusi. Pykälän 1 momenttiin on otettu voimassa olevaa 12 b §:ää vastaava perussäännös eläkevastuurahastosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläkevastuurahaston varojen vähimmäismäärästä. Eläkevastuurahastossa olisi oltava kalenterivuoden päättyessä varoja vähintään 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Vähimmäismäärä vastasi nykyisen säännöksen enimmäismäärää ja jo saavutettua tasoa. Nousua varojen nykyiseen vähimmäistason olisi 22 prosenttiyksikköä. Vähimmäistason alittaminen olisi sallittua ainoastaan tilapäisesti.

Pykälän 3 momentin säännös eläkevastuun täyden määrän laskemisesta noudatettavista perusteista vastaisi voimassa olevan lain 12 c §:n 2 momenttia.

12 h §. *Eläkevastuun kattaminen.* Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin etuusrahastojen eläkevastuurahastoon maksumasta kannatusmaksusta. Maksu olisi osa etuusrahastojen toimintakuluja. Etuusrahastot maksaisivat kannatusmaksua toimintakulujensa suhteessa. Etuusrahastojen toimintakuluiksi ei kuitenkaan luettaisi käyttö- tai sijoitusomaisuutena suoritettavaa kannatusmaksua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta suorittaa osa kannatusmaksusta siirtämällä sijoitusomaisuutta etuusrahastosta eläkevastuurahastoon. Eläkevastuurahaston varojen 41 prosentin vähimmäistaso voi ylittyä omaisuuden arvovaihtelusta johtuvista syistä. Kannatusmaksuilla vähimmäistaso olisi mahdollista ylittää, jos se toteutetaan

etuusraha- ja eläkevastuurahastoon siirrettävällä käyttö- tai sijoitusomaisuudella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläkevastuurahastoon siirrettävien varojen arvostamisesta käypään arvon.

15 §. Sijoittaminen ja sijoitussuunnitelma. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi uuden muun sosiaaliturvan rahaston perustamisen vuoksi, vaikka uudelle rahastolle ei ole tarkoitusta kerryttää sijoitusvarallisuutta. Sijoitussuunnitelma koskisi siten kaikkia Kansaneläkelaitoksen rahastoja.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin kansaneläkelain 102 §:n nojalla säätää valtion maksuvalmiussuorituksen maksamisesta ja palauttamisesta. Sairausvakuutuslain 18 luvun 23 §:n nojalla säädettäisiin vuosittain valtioneuvoston asetuksella sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista. Lisäksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 f §:n 2 momentin nojalla säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella muun sosiaaliturvan rahaston toimintakulujen rahoittamiseksi maksettavan valtion osuuden ennakon ja lopullisen määrän vahvistamisesta ja maksamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009. Kansaneläkelaitokselle 1 päivästä huhtikuuta 2009 siirrettäviksi ehdotettuihin elatustukiin sovellettaisiin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ää kuitenkin vasta mainitusta päivästä lukien. Sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ensimmäisen kerran syksyllä 2009.

4. Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista

säädettäisiin vuosittain annettavan lain sijasta valtioneuvoston asetuksella. Tältä osin sääntämisjärjestyksen kannalta on merkittävä perustuslain 81 §:n 1 momentti. Sen mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Perustuslakivaliokunta on viimeksi lausunnossa PeVL 36/2005 vp katsonut, että sairausvakuutusmaksut ovat valtiosääntöoikeudellisessa mielessä veroja.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan verolaista tulee ilmetä yksiselitteisesti verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee olla myös sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrättäessä on sidottua (muun muassa mainittu PeVL 36/2005 vp).

Perustuslakivaliokunta katsoi edellä mainitussa lausunnossa, että sairaanhoitomaksun säätämistä koskevassa lakiehdotuksessa (HE 68/2005 vp) oli riittävän tarkat säännökset verovelvollisuuden perusteista. Sairaanhoitomaksun suuruus lain voimaan tullessa kävi ehdotetuista säännöksistä tarkasti ilmi. Sääntelystä ei perustuslakivaliokunnan mukaan ollut näiltä osin valtiosääntöoikeudelliselta kannalta huomautettavaa.

Vaikka esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi sairaanhoitomaksun maksuprosenttia vuosittain valtioneuvoston asetuksella, asetuksenantajan harkintavalta olisi sairausvakuutuslain voimassa olevilla säännöksillä tiukasti sidottu. Lain 18 luvun 23 §:n mukaan maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella on katettava sairaanhoitovakuutuksen kulut, joista säädetään 18 luvun 8 §:ssä. Vakuutettujen rahoitusosuudesta näiden kulujen kattamiseen säädetään 18 luvun 9 §:ssä ja valtion rahoitusosuudesta 18 luvun 10 §:ssä. Eläke- ja etuustulon perusteella perittävästä maksun korotuksesta säädetään 18 luvun 20 §:n 2 ja 3 momentissa. Perustuslakivaliokunta katsoi edellä mainitussa lausunnossa, että vastaavalla tavalla säänneltyjen sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun osalta asetuksenantajan harkintavalta oli riittävästi lain säännöksiin sidottua.

Perustuslakivaliokunta katsoi kuitenkin mainitussa lausunnossa, että tarkasti sidottuun lakiin muuttamisvaltaa ei ole asianmu-

kaista säätää asetuksenantajalle, ellei siihen ole erityisiä ja painavia syitä. Valiokunnan mukaan esimerkiksi rahamäärää koskevan lain säännöksen poikkeuksellisen usein toistuva muutostarve voi olla sellainen.

Sairaanhoitomaksu tulee muiden sairausvakuutusmaksujen eli päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tapaan tarkistaa vuosittain. Usein tapahtuvaan maksuprosentin vahvistamiseen valtioneuvoston asetus soveltuu lailla säätämistä paremmin. Asetuksella säätäminen poistaisi maksuprosentin vahvistamiseen liittyvät aikatauluongelmat. Myös sairausvakuutuksen rahoituksen kokonaisuuden hallitsemiseksi olisi tarpeellista, että kaikista sairausvakuutusmak-

suista voitaisiin säätää samanaikaisesti.

Edellä esitetyistä erityisistä syistä sairaanhoitomaksun maksuprosentista tulisi säätää päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tapaan vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Hallitus katsoo, että lakiesitykset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sairaanhoitomaksun luonne huomioon ottaen pidetään kuitenkin tarpeellisena, että esityksestä hankitaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun kansaneläkelain (568/2007) 100 § ja
muutetaan 97, 98 ja 101—104 §, seuraavasti:

97 §

Valtion perusrahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan kansaneläkerahastosta maksettavien kansaneläkevakuutuksen etuuksien ja kulujen perusrahoitusosuutena:

1) 53 prosenttia tämän lain mukaisista vanhuuseläkkeistä, työkyvyttömyyseläkkeistä ja lapsikorotuksista sekä kansaneläkelain voimaantulon jälkeen annetun lain mukaisista työttömyyseläkkeistä ja yksilöllisistä varhaiseläkkeistä;

2) tämän lain mukaiset perhe-eläkkeet kokonaan;

3) 53 prosenttia tämän lain mukaisista työkyvyttömyyden arviointiin liittyvistä kuluista sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tämän lain mukaisista kansaneläkekuluista;

4) 3 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja tämän lain mukaisia perhe-eläkekuluja kokonaan.

Lisäksi valtion varoista rahoitetaan perusrahoitusosuutena 53 prosenttia 1 momentissa tarkoitettujen etuuksien toimeenpanosta se-

kä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 b §:ssä tarkoitettujen muiden kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvista toimintakuluista.

98 §

Etuuksien ja kulujen muu rahoitus

Se osa 97 §:ssä tarkoitetuista kansaneläkevakuutuksen etuuksista ja kuluista, jota ei rahoiteta valtion perusrahoitusosuutena, rahoitetaan työnantajan kansaneläkemaksusta kertyvillä varoilla, valtion lisärahoitusosuudella ja kansaneläkerahaston muilla tuotoilla.

101 §

Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä

Kansaneläkerahaston vieraalla pääomalla vähennetyn rahoitusomaisuuden on oltava kuitenkin kalenterivuoden päättyessä vähintään viisi prosenttia 97 §:n mukaisista kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaisku-

luista (*rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä*). Valtion lisärahoitusosuus määräytyy siten, että rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä saavutetaan.

102 §

Valtion maksuvalmiussuoritus

Sen lisäksi, mitä 97, 98 ja 101 §:ssä säädetään valtion rahoitusosuudesta, valtion tulee maksaa Kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että kansaneläkerahaston maksuvalmius on aina riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Suoritus on palautettava valtiolle, kun sitä ei enää tarvita kansaneläkerahaston maksuvalmiuden turvaamiseen.

Maksuvalmiussuorituksen maksamisesta ja palauttamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

103 §

Valtion perus- ja lisärahoitusosuuden maksaminen

Valtio maksaa Kansaneläkelaitokselle kuukausittain valtion perusrahoitusosuuden enakkona 90 prosenttia perusrahoitusosuuden arvioidusta määrästä.

Valtio maksaa Kansaneläkelaitokselle kuukausittain valtion lisärahoitusosuuden ennak-

kona määrän, joka vastaa yhtä kahdestoistaosaa lisärahoitusosuuden arvioidusta vuotuisesta määrästä. Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi tai, jos vuotuisen ennakon määrä olennaisesti muuttuu, ennakko voidaan jaksottaa edellä säädetyistä poiketen.

Ennakoiden ja lopullisten valtion osuuksien vahvistamisesta ja maksamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

104 §

Arvio seuraavan vuoden kuluista

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain toukokuun 15 päivään mennessä toimitettava sosi- ja terveysministeriölle arvio kansaneläkerahastosta maksettavien kulujen ja toimintakulujen määrästä sekä arvio valtion perus- ja lisärahoitusosuuden määrästä seuraavana vuonna. Arviota tulee tarkistaa, jos sen perusteet muuttuvat olennaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 2 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1113/2005, ja
muutetaan 18 luvun 1 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 13 §, 23 §:n 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1 momentti sekä 32 ja 35 §, sellaisina kuin ne ovat 18 luvun 1 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1 momentti sekä 32 ja 35 § mainitussa laissa 1113/2005 sekä 13 § viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1342/2006, sekä
lisätään 18 luvun 11 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1113/2005, uusi 4 kohta, jolloin nykyinen 4 kohta siirtyy 5 kohdaksi, seuraavasti:

18 luku

8 §

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut*Sairaanhoitovakuutuksen kulut*

1 §

Soveltamisala

Tämän lain perusteella rahoitetaan:

- 1) tämän lain mukaiset etuudet ja korvaukset;
- 2) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaiset etuudet ja korvaukset;
- 3) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/1981) säädetyt perusturvaosuuteen kuuluvat tämän lain mukaiset kulut;
- 4) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa (859/1984) säädetyt valtion varoista korvattavat kulut; sekä
- 5) 1—4 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

Edellä 1 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista toimintakuluista sairaanhoitovakuutuksen kuluja ovat 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

11 §

Työtulovakuutuksen kulut

Sairausvakuutusrahastosta maksettavia työtulovakuutuksen kuluja ovat:

- 3) 13 luvussa tarkoitettujen työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaukset lukuun ottamatta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavia korvauksia;

4) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa säädettyt kulut; sekä

5) 14 luvussa tarkoitettut vuosilomakustannuskorvaukset.

Edellä 1 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista toimintakuluista työtulovakuutuksen kuluja ovat 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

13 §

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan:

1) kulut, jotka aiheutuvat sellaisen 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen päivärahan tai kuntoutusrahan maksamisesta, joka on enintään 11 luvun 7 §:ssä tarkoitettun vähimmäismäärän suuruinen tai, kun on kysymyksessä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusraha, enintään viimeksi mainitussa pykälässä tarkoitettun vähimmäismäärän suuruinen; valtion varoista ei kuitenkaan rahoiteta niitä sairauspäivärahoja ja kuntoutusrahoja, jotka ovat enintään vähimmäismäärän suuruisia 12 luvun tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentin tai 37 taikka 39 §:n mukaisen yhteensovituksen vuoksi;

2) kulut, jotka aiheutuvat 13 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvaamisesta yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle;

3) 0,1 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin 1 kohdassa tarkoitettun suuruisena maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheutuvasta kulusta; sekä

4) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut kulut.

Kulut, jotka aiheutuvat 8 luvun 10 §:n perusteella maksettavasta sairauspäivärahasta, rahoitetaan yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettun työtulon perusteella perittävän maksun tuo-

toilla (*yrittäjän lisärahoitusosuus*). Yrittäjän lisärahoitusosuutta peritään päivärahamaksun lisäksi vakuutetulta, jolla on voimassa yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettu vakuutus.

23 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

26 §

Sairausvakuutusrahaston vajauksen ja ylijäämän huomioon ottaminen

Jos seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa arvioidaan, että sairausvakuutusrahaston vieraalla pääomalla ja varauksilla vähennetty rahoitusomaisuus tulee kuluvana vuonna alittamaan kahdeksan prosenttia tai ylittämään kaksitoista prosenttia sairausvakuutuksen kokonaiskuluista, arvioitu vajeaus tai ylijäämä otetaan huomioon seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa.

28 §

Vakuutusmaksujen ja valtion osuuden tarkistamista varten annettavat selvitykset

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain toukuun 15 päivään mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio sairausvakuutusrahastosta maksettavien korvaus- ja etuuskulujen sekä toimintakulujen määrästä seuraavana vuonna, arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavista vakuutusmaksuista ja valtion rahoitusosuuden määrästä sekä arvio mahdollisesta sairausvakuutusrahaston vajauksesta tai ylijäämästä ja palauttamattoman maksuvalmiussuorituksen määrästä kuluvana vuonna. Arvioita tulee tarkistaa lokakuun 15 päivään mennessä ja myös muulloin, jos

niiden perusteet ovat olennaisesti muuttuneet.

32 §

Eräiden verotusta koskevien lakien soveltaminen

Vakuutetun sairausvakuutusmaksun kannosta, perimisestä ja palauttamisesta on voimassa, mitä niistä säädetään veronkantolaissa (609/2005).

Jos rajoitetusti verovelvollisen vakuutetun sairausvakuutusmaksu määräytyy vakuutuspalkan perusteella, suomalainen työnantaja, joka on lähettänyt työntekijän ulkomaille ja joka maksaa työntekijän palkan, on velvollinen perimään vakuutetun sairausvakuutusmaksun siten kuin rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa säädetään lähdeveron perimisestä.

Jos vakuutetun sairausvakuutusmaksua ei ole perittävä rajoitetusti verovelvolliselta ulkomailta työskentelevältä vakuutetulta 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, sairausvakuutusmaksu määrätään noudattaen rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 luvussa tarkoitettua menettelyä.

Maksua määrättäessä ei kuitenkaan tehdä tuloverolaissa tarkoitettuja vähennyksiä.

Palkan tai korvauksen maksaja on velvollinen perimään 16 §:ssä tarkoitettun rajoitetusti verovelvollisen vakuutetun sairausvakuutusmaksun siten kuin rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa säädetään lähdeveron perimisestä.

35 §

Valtion osuuden suorittaminen

Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle kuukausittain 10 ja 13 §:ssä tarkoitettu valtion osuus siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Tämän lain 23 §:n 2 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran vahvistettaessa sairaanhoitomaksun maksuprosenttia vuodelle 2010.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta 17 päivänä elokuuta 2001 annetun lain (731/2001) 12 a—12 c § ja 15 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 12 a—12 c § laissa 587/2007, ja *lisätään* lakiin uusi 12 d—12 h § seuraavasti:

3 a luku

Rahastot

12 a §

Kansaneläkelaitoksen rahastot

Kansaneläkelaitoksen rahastot ovat kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja muun sosiaaliturvan rahasto (*etuusrahastot*) sekä eläkevastuurahasto.

Kansaneläkelaitoksen rahastoilla on oikeus erityisestä syystä rahastojen luotonannossa noudatetuin ehdoin lainata varoja toisilleen vakuutta vaatimatta.

12 b §

Kansaneläkerahasto

Kansaneläkerahastosta maksetaan kansaneläkelain (568/2007) 97 §:ssä, vam-

maisetuuksista annetussa laissa (570/2007), eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007), rintamasotilaseläkeläisissä (119/1977) ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetussa laissa (988/1988) tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

12 c §

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutusrahastosta maksetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 1 §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

12 d §

Muun sosiaaliturvan rahasto

Muun sosiaaliturvan rahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetty etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

Muun sosiaaliturvan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen suoritettuja varoja voidaan tilapäisesti käyttää toisen tästä samasta rahastosta maksettavan etuuden suorittamiseen. Etuuksien rahoitus on kuitenkin oikaistava mahdollisimman nopeasti, viimeistään etuuden maksuvuoden lopussa.

Sen estämättä mitä muussa laissa säädetään etuuksien ja toimintakulujen rahoittamisesta, 1 momentissa tarkoitetut toimintakulut korvataan valtion varoista siltä osin kuin rahaston sijoitustuotot eivät niitä kata.

12 e §

Muiden toimintakulujen jako ja rahoitus

Kansaneläkelaitoksen toimintakulut, jotka eivät aiheudu etuuksien toimeenpanosta, jaetaan etuusrahastojen toimintakuluiksi etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Kansaneläkelaitoksen Verohallinnolle maksamat korvaukset jaetaan kuitenkin etuusrahastojen toimintakuluiksi siinä suhteessa kuin etuusrahastot käyttävät Verohallinnon tarjoamia maksujen perintä- ja tilityspalveluja.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen muut toimintakulut rahoitetaan vastaavasti kuin etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut.

12 f §

Valtion osuuden suorittaminen muun sosiaaliturvan rahaston toimintakuluista

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle muun sosiaaliturvan rahaston toimintakulujen ennakkona tammikuussa vähintään yhden kuudesosan vuotuisen ennakon määrästä ja sen jälkeen kuukausittain jäljellä olevan mää-

rän tasasuuruusina erinä. Rahoituksen turvaamiseksi ennakko voidaan jaksottaa edellä säädetystä poiketen.

Ennakoiden ja lopullisen valtion osuuden vahvistamisesta ja maksamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 g §

Eläkevastuurahasto

Eläkevastuurahaston varat ovat Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkelaitoksen palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena. Rahaston varoista maksetaan 13 §:ssä tarkoitetut eläkkeet ja perhe-eläkkeet.

Eläkevastuurahaston varojen on kunkin kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Vähimmäistason saa alittaa ainoastaan tilapäisesti.

Eläkevastuun täyden määrän laskemisessa noudatetaan soveltuvin osin eläkesäätiölain (1774/1995) 6 luvussa säädettyjä perusteita, joista Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset.

12 h §

Eläkevastuun kattaminen

Etuusrahastoista on maksettava Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun kattamiseksi ja eläkkeiden maksamiseksi eläkevastuurahastoon kannatusmaksua. Kannatusmaksu on osa etuusrahastojen toimintakuluja. Etuusrahaston toimintakuluksi ei kuitenkaan lueta sitä osaa kannatusmaksusta, joka suoritetaan siirtämällä käyttö- tai sijoitusomaisuutta etuusrahastosta eläkevastuurahastoon.

Edellä 12 g §:n 2 momentissa säädetty 41 prosentin vähimmäistaso voidaan ylittää omaisuuden arvovaihteluista johtuvista syistä tai jos kattaminen tapahtuu siirtämällä käyttö- tai sijoitusomaisuutta etuusrahastoista eläkevastuurahastoon.

Eläkevastuurahastoon siirrettävät varat arvostetaan käypään arvoon.

15 §

Sijoittaminen ja sijoitussuunnitelma

Kansaneläkelaitoksen rahastojen varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä sijoitusten asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2009.

Tämän lain 12 d §:ää sovelletaan kuitenkin elatustukiin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2009 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 30 päivänä toukokuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun kansaneläkelain (568/2007) 100 § ja
muutetaan 97, 98 ja 101—104 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

97 §

Rahoitettavat etuudet ja kulut

Kansaneläkelaitoksen kansaneläkerahastosta maksetaan tämän lain mukaiset vanhuuseläkkeet, työkyvyttömyyseläkkeet, lapsikorotukset ja perhe-eläkkeet sekä kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain mukaiset työttömyyseläkkeet ja yksilölliset varhaiseläkkeet. Kansaneläkerahastosta maksetaan myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n mukaan perusturvaosuuteen katsottavat kansaneläke- ja perhe-eläkekulut sekä 40 prosenttia Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista.

Ehdotus

97 §

Valtion perusrahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan kansaneläkerahastosta maksettavien kansaneläkevakuutuksen etuuksien ja kulujen perusrahoitusosuutena:

1) 53 prosenttia tämän lain mukaisista vanhuuseläkkeistä, työkyvyttömyyseläkkeistä ja lapsikorotuksista sekä kansaneläkelain voimaanpanosta annetun lain mukaisista työttömyyseläkkeistä ja yksilöllisistä varhaiseläkkeistä;

2) tämän lain mukaiset perhe-eläkkeet kokonaan;

3) 53 prosenttia tämän lain mukaisista työkyvyttömyyden arviointiin liittyvistä kuluista sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n 2 momentissa tarkoitetuista tämän lain mukaisista kansaneläkekuluista;

4) 3 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitettujen tämän lain mukaiset perhe-eläkekulut kokonaan.

Lisäksi valtion varoista rahoitetaan perusrahoitusosuutena 53 prosenttia 1 momentissa tarkoitettujen etuuksien toimeenpanosta sekä Kansaneläkelaitoksesta anne-

tun lain 12 b §:ssä tarkoitettujen muiden kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvista toimintakuluista.

98 §

Kansaneläkerahaston tuotot

Kansaneläkerahastosta maksettavat 97 §:n mukaiset etuudet ja toimintakulut rahoitetaan työnantajan kansaneläkemaksusta kertyvillä varoilla, valtion maksuosuuksilla ja kansaneläkerahaston muilla tuotoilla.

Kansaneläkerahaston muita tuottoja ovat rahaston sijoitustuotot.

98 §

Etuuksien ja kulujen muu rahoitus

Se osa 97 §:ssä tarkoitetuista kansaneläkevakuutuksen etuuksista ja kuluista, jota ei rahoiteta valtion perusrahoitusosuutena, rahoitetaan työnantajan kansaneläkemaksusta kertyvillä varoilla, valtion lisärahoitusosuudella ja kansaneläkerahaston muilla tuotoilla.

100 §

Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuus

Kansaneläkelaitos rahoittaa 60 prosenttia 97 §:ssä tarkoitetuista eläkkeistä lukuun ottamatta perhe-eläkkeitä.

Kansaneläkelaitos rahoittaa lisäksi kokonaan 97 §:ssä tarkoitettut lapsikorotukset ja toimintakulut.

(kumotaan)

100 §

101 §

Valtion rahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan 97 §:ssä tarkoitettut perhe-eläkkeet.

Valtio vastaa myös kansaneläkkeiden kuluista siltä osin kuin Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuus ei kata niitä.

101 §

Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä

*Kansaneläkerahaston vieraalla pääomalla vähennetyin rahoitusomaisuuden on oltava kuitenkin kalenterivuoden päättyessä vähintään viisi prosenttia 97 §:n mukaisista kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskuluista (**rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä**). Valtion lisärahoitusosuus määräytyy siten, että rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä saavutetaan.*

102 §

102 §

Valtion takuusuoritus ja maksuvalmiussuoritus**Valtion maksuvalmiussuoritus**

Kansaneläkerahaston vieraalla pääomalla vähennetyn rahoitusomaisuuden on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään neljä prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskuluista (rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä). Jos kansaneläkerahastoon kertyvät tuotot eivät riitä rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän saattamiseen, puuttuva osa suoritetaan valtion varoista (takuusuoritus).

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään takuusuorituksesta ja 101 §:ssä valtion rahoitusosuudesta, valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että kansaneläkerahaston maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (maksuvalmiussuoritus).

Sen lisäksi, mitä 97, 98 ja 101 §:ssä säädetään valtion rahoitusosuudesta, valtion tulee maksaa Kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että kansaneläkerahaston maksuvalmius on aina riittävästi turvattu (maksuvalmiussuoritus). Suoritus on palautettava valtiolle, kun sitä ei enää tarvita kansaneläkerahaston maksuvalmiuden turvaamiseen.

Maksuvalmiussuorituksen maksamisesta ja palauttamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

103 §

103 §

Valtion osuuden ja takuusuorituksen suorittaminen**Valtion perus- ja lisärahoitusosuuden maksaminen**

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle kuukausittain valtion rahoitusosuuden enakkona 90 prosenttia 101 §:n mukaisista arvioiduista rahoitusosuuksista.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle kuukausittain takuusuorituksen enakkona määrän, joka vastaa yhtä kahdestoistaosaa takuusuorituksen arvioidusta vuotuisesta määrästä. Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi tai jos vuotuisen ennakon määrä olennaisesti muuttuu, ennakko voidaan jaksottaa edellä säädetystä poiketen.

Ennakoiden ja lopullisten valtion osuuk-sien vahvistamisesta ja suorittamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtio maksaa Kansaneläkelaitokselle kuukausittain valtion perusrahoitusosuuden enakkona 90 prosenttia perusrahoitusosuuden arvioidusta määrästä.

Valtio maksaa Kansaneläkelaitokselle kuukausittain valtion lisärahoitusosuuden enakkona määrän, joka vastaa yhtä kahdestoistaosaa lisärahoitusosuuden arvioidusta vuotuisesta määrästä. Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi tai, jos vuotuisen ennakon määrä olennaisesti muuttuu, ennakko voidaan jaksottaa edellä säädetystä poiketen.

Ennakoiden ja lopullisten valtion osuuk-sien vahvistamisesta ja maksamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

104 §

Arvio seuraavan vuoden kuluista

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain toukokuun 15 päivään mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio kansaneläkerahastosta maksettavien etuuskulujen ja *Kansaneläkelaitoksen* toimintakulujen määrästä sekä arvio valtion takuusuorituksen määrästä seuraavana vuonna. Arviota tulee tarkistaa, jos sen perusteet ovat olennaisesti muuttuneet.

104 §

Arvio seuraavan vuoden kuluista

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain toukokuun 15 päivään mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio kansaneläkerahastosta maksettavien *kulujen* ja toimintakulujen määrästä sekä arvio valtion *perus- ja lisärahoitusosuuden* määrästä seuraavana vuonna. Arviota tulee tarkistaa, jos sen perusteet *muuttuvat* olennaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 2 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1113/2005, ja

muutetaan 18 luvun 1 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 13 §, 23 §:n 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1 momentti sekä 32 ja 35 §,

sellaisina kuin ne ovat 18 luvun 1 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1 momentti sekä 32 ja 35 § mainitussa laissa 1113/2005 sekä 13 § viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1342/2006, sekä

lisätään 18 luvun 11 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1113/2005, uusi 4 kohta, jolloin nykyinen 4 kohta siirtyy 5 kohdaksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

1 §

Soveltamisala

Tämän lain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaiset etuudet ja korvaukset rahoitetaan siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämän lain perusteella rahoitetaan lisäksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaisa (1026/1981) säädetty perusturvaosuuteen kuuluvat sairausvakuutuslain mukaiset kulut *sekä 60 prosenttia* Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista.

Ehdotus

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

1 §

Soveltamisala

Tämän lain perusteella rahoitetaan:

1) tämän lain mukaiset etuudet ja korvaukset;

2) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaiset etuudet ja korvaukset;

3) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaisa (1026/1981) säädetty perusturvaosuuteen kuuluvat tämän lain mukaiset kulut;

4) *maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa (859/1984) säädetty valtion varoista korvattavat kulut; sekä*

5) 1—4 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

2 §

Sairausvakuutuksen rahoitus

Valtion varoista rahoitetaan se osa 1 §:ssä tarkoitetuista Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista, jonka rahoittamisesta ei säädetä muualla tässä luvussa.

2 §

Sairausvakuutuksen rahoitus

(3 mom. kumotaan)

8 §

Sairaanhoitovakuutuksen kulut

Kansaneläkelaitoksen 2 §:ssä tarkoitetuista toimintakuluista sairaanhoitovakuutuksen kuluja ovat 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten täytäntöönpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

8 §

Sairaanhoitovakuutuksen kulut

Edellä 1 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista toimintakuluista sairaanhoitovakuutuksen kuluja ovat 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

11 §

Työtulovakuutuksen kulut

Sairausvakuutusrahastosta maksettavia työtulovakuutuksen kuluja ovat:

3) edellä 13 luvussa tarkoitetut työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaukset lukuun ottamatta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavia korvauksia; *sekä*

4) edellä 14 luvussa tarkoitetut vuosilomakustannuskorvaukset.

11 §

Työtulovakuutuksen kulut

Sairausvakuutusrahastosta maksettavia työtulovakuutuksen kuluja ovat:

3) 13 luvussa tarkoitetut työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaukset lukuun ottamatta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavia korvauksia;

4) *maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa säädetty kulut; sekä*

5) 14 luvussa tarkoitetut vuosilomakustannuskorvaukset.

Kansaneläkelaitoksen 2 §:ssä tarkoitettuja toimintakuluista työtulovakuutuksen kuluja ovat 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten täytäntöönpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

Edellä 1 §:n 5 kohdassa tarkoitetuista toimintakuluista työtulovakuutuksen kuluja ovat 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettujen etuuksien ja korvausten *toimeenpanosta* Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

13 §

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan kulut, jotka aiheutuvat:

1) sellaisen 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen päivärahan tai kuntoutusrahan maksamisesta, joka on enintään 11 luvun 7 §:ssä tarkoitetun vähimmäismäärän suuruinen tai, kun on kysymyksessä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusraha, enintään viimeksi mainitussa pykälässä tarkoitetun vähimmäismäärän suuruinen; valtion varoista ei kuitenkaan rahoiteta niitä sairauspäivärahoja ja kuntoutusrahoja, jotka ovat enintään vähimmäismäärän suuruisia 12 luvun tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentin tai 37 taikka 39 §:n mukaisen yhteensovituksen vuoksi;

2) kulut, jotka aiheutuvat 13 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvaamisesta yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle; *sekä*

3) 0,1 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin *edellä* 1 kohdassa tarkoitetun suuruisena maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheutuvasta kulusta.

Kulut, jotka aiheutuvat 8 luvun 10 §:n perusteella maksettavasta sairauspäivärahasta, rahoitetaan yrittäjien eläkelaisissa tarkoitetun työtulon perusteella perittävän maksun tuotoilla (*yrittäjän lisärahoitusosuus*). Yrittäjän lisärahoitusosuutta peritään päiväraha-

13 §

Valtion rahoitusosuus ja yrittäjän lisärahoitusosuus

Valtion varoista rahoitetaan:

1) kulut, jotka aiheutuvat sellaisen 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen päivärahan tai kuntoutusrahan maksamisesta, joka on enintään 11 luvun 7 §:ssä tarkoitetun vähimmäismäärän suuruinen tai, kun on kysymyksessä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusraha, enintään viimeksi mainitussa pykälässä tarkoitetun vähimmäismäärän suuruinen; valtion varoista ei kuitenkaan rahoiteta niitä sairauspäivärahoja ja kuntoutusrahoja, jotka ovat enintään vähimmäismäärän suuruisia 12 luvun tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 36 §:n 1 momentin tai 37 taikka 39 §:n mukaisen yhteensovituksen vuoksi;

2) kulut, jotka aiheutuvat 13 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvaamisesta yrittäjälle ja muulle omaa työtään tekeväälle;

3) 0,1 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin 1 kohdassa tarkoitetun suuruisena maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheutuvasta kulusta; *sekä*

4) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut kulut.

Kulut, jotka aiheutuvat 8 luvun 10 §:n perusteella maksettavasta sairauspäivärahasta, rahoitetaan *yrittäjän* eläkelaisissa tarkoitetun työtulon perusteella perittävän maksun tuotoilla (*yrittäjän lisärahoitusosuus*). Yrittäjän lisärahoitusosuutta peritään päiväraha-

maksun lisäksi vakuutetulta, jolla on voimassa yrittäjien eläkelaisissa tarkoitettu vakuutus.

maksun lisäksi vakuutetulta, jolla on voimassa *yrittäjän* eläkelaisissa tarkoitettu vakuutus.

23 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain annettavalla lailla.

23 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain *ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella*.

26 §

Sairausvakuutusrahaston vajauksen ja ylijäämän huomioon ottaminen

Jos seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa arvioidaan, että sairausvakuutusrahaston vieraalla pääomalla ja varauksilla vähennetty rahoitusomaisuus tulee kuluvana vuonna alittamaan kahdeksan prosenttia tai ylittämään kymmenen prosenttia sairausvakuutuksen kokonaiskuluista, arvioitu vajaus tai ylijäämä otetaan huomioon seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa.

26 §

Sairausvakuutusrahaston vajauksen ja ylijäämän huomioon ottaminen

Jos seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa arvioidaan, että sairausvakuutusrahaston vieraalla pääomalla ja varauksilla vähennetty rahoitusomaisuus tulee kuluvana vuonna alittamaan kahdeksan prosenttia tai ylittämään *kaksitoista* prosenttia sairausvakuutuksen kokonaiskuluista, arvioitu vajaus tai ylijäämä otetaan huomioon seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa.

28 §

Vakuutusmaksujen ja valtion osuuden tarkistamista varten annettavat selvitykset

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain toukokuun 15 päivään mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio sairausvakuutusrahastosta maksettavien korvaus- ja etuuskulujen sekä *Kansaneläkelaitoksen* toimintakulujen määrästä seuraavana vuonna, arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavista vakuutusmaksuista ja valtion rahoitusosuuden määrästä sekä arvio mahdol-

28 §

Vakuutusmaksujen ja valtion osuuden tarkistamista varten annettavat selvitykset

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain toukokuun 15 päivään mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio sairausvakuutusrahastosta maksettavien korvaus- ja etuuskulujen sekä toimintakulujen määrästä seuraavana vuonna, arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavista vakuutusmaksuista ja valtion rahoitusosuuden määrästä sekä arvio mahdollisesta sairausva-

lisesta sairausvakuutusrahaston vajauksesta tai ylijäämästä ja palauttamattoman maksuvalmiussuorituksen määrästä kuluvana vuonna. Arvioita tulee tarkistaa lokakuun 15 päivään mennessä ja myös muulloin, jos niiden perusteet ovat olennaisesti muuttuneet.

kuutusrahaston vajauksesta tai ylijäämästä ja palauttamattoman maksuvalmiussuorituksen määrästä kuluvana vuonna. Arvioita tulee tarkistaa lokakuun 15 päivään mennessä ja myös muulloin, jos niiden perusteet ovat olennaisesti muuttuneet.

32 §

Eräiden verotusta koskevien lakien soveltaminen

Vakuutetun sairausvakuutusmaksun kannosta, perimisestä ja palauttamisesta on voimassa, mitä niistä säädetään veronkanta-laissa (609/2005).

Jos rajoitetusti verovelvollisen vakuutetun sairausvakuutusmaksu määräytyy vakuutuspalkan perusteella, suomalainen työnantaja, joka on lähettänyt työntekijän ulkomaille ja joka maksaa työntekijän palkan, on velvollinen perimään vakuutetun sairausvakuutusmaksun siten kuin rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetussa laissa säädetään lähdeveron perimisestä.

Jos vakuutetun sairausvakuutusmaksua ei ole perittävä rajoitetusti verovelvolliselta ulkomailla työskentelevältä vakuutetulta 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, sairausvakuutusmaksu määrätään noudattaen rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 3 luvussa tarkoitettua menettelyä. Maksua määrättäessä ei kuitenkaan tehdä tuloverolaissa tarkoitettuja vähennyksiä.

Palkan tai korvauksen maksaja on velvollinen perimään 16 §:ssä tarkoitettun Suomessa työskentelevän rajoitetusti verovelvollisen vakuutetun sairausvakuutusmaksun siten kuin rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetussa laissa säädetään lähdeveron perimisestä.

32 §

Eräiden verotusta koskevien lakien soveltaminen

Vakuutetun sairausvakuutusmaksun kannosta, perimisestä ja palauttamisesta on voimassa, mitä niistä säädetään veronkanta-laissa (609/2005).

Jos rajoitetusti verovelvollisen vakuutetun sairausvakuutusmaksu määräytyy vakuutuspalkan perusteella, suomalainen työnantaja, joka on lähettänyt työntekijän ulkomaille ja joka maksaa työntekijän palkan, on velvollinen perimään vakuutetun sairausvakuutusmaksun siten kuin rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa säädetään lähdeveron perimisestä.

Jos vakuutetun sairausvakuutusmaksua ei ole perittävä rajoitetusti verovelvolliselta ulkomailla työskentelevältä vakuutetulta 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, sairausvakuutusmaksu määrätään noudattaen rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 luvussa tarkoitettua menettelyä. Maksua määrättäessä ei kuitenkaan tehdä tuloverolaissa tarkoitettuja vähennyksiä.

Palkan tai korvauksen maksaja on velvollinen perimään 16 §:ssä tarkoitettun rajoitetusti verovelvollisen vakuutetun sairausvakuutusmaksun siten kuin rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa säädetään lähdeveron perimisestä.

35 §

Valtion osuuden suorittaminen

Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle kuukausittain 2, 10 ja 13 §:ssä tarkoitettu valtion osuus siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

35 §

Valtion osuuden suorittaminen

Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle kuukausittain 10 ja 13 §:ssä tarkoitettu valtion osuus siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Tämän lain 23 §:n 2 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran vahvistettaessa sairaanhoitomaksun maksuprosenttia vuodelle 2010.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta 17 päivänä elokuuta 2001 annetun lain (731/2001) 12 a—12 c § ja 15 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 12 a—12 c § laissa 587/2007, ja *lisätään* lakiin uusi 12 d—12 h § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 a luku

Rahastot

12 a §

Kansaneläkelaitoksen rahastot

Kansaneläkelaitoksen rahastot ovat kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja eläkevastuurahasto. *Kansaneläkerahastosta säädetään kansaneläkelaisissa (568/2007) ja sairausvakuutusrahastosta sairausvakuutuslaissa (1224/2004).*

Kansaneläkelaitoksen rahastoilla on oikeus erityisestä syystä rahastojen luotonannossa noudatetuin ehdoin lainata varoja toisilleen vakuutta vaatimatta.

12 b §

Eläkevastuurahasto

Eläkevastuurahaston varat ovat Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkelaitoksen palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena. Rahaston varoista maksetaan 13 §:ssä tarkoitetut eläkkeet ja perhe-eläkkeet.

Ehdotus

3 a luku

Rahastot

12 a §

Kansaneläkelaitoksen rahastot

Kansaneläkelaitoksen rahastot ovat kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja *muun sosiaaliturvan rahasto (etuusrahastot) sekä* eläkevastuurahasto.

Kansaneläkelaitoksen rahastoilla on oikeus erityisestä syystä rahastojen luotonannossa noudatetuin ehdoin lainata varoja toisilleen vakuutta vaatimatta.

12 b §

Kansaneläkerahasto

Kansaneläkerahastosta maksetaan kansaneläkelain (568/2007) 97 §:ssä, vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007), eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007), rintamasotilaseläkelaisissa (119/1977) ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetussa laissa (988/1988) tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeen-

pantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

12 c §

Eläkevastuun kattaminen

Eläkevastuun kattamiseksi ja eläkkeiden maksamiseksi on kansaneläkerahastosta ja sairausvakuutusrahastosta suoritettava kannatusmaksua. Eläkevastuurahaston määrä on vähintään 19 prosenttia ja enintään 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Kannatusmaksulla ei tätä tasoa saa ylittää kuin tilapäisesti.

Eläkevastuun täyden määrän laskemisessa noudatetaan soveltuvin osin eläkesäätiölain (1774/1995) 6 luvussa säädettyjä perusteita, joista vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset.

Jos kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston sijoitus- tai käyttöomaisuutta käytetään kannatusmaksun suorittamiseen, tältä osin ei tehdä kansaneläkelain 97 §:ssä ja sairausvakuutuslain 18 luvun 1 §:ssä määriteltyä toimintakulujen jakoa.

12 c §

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutusrahastosta maksetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 1 §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

12 d §

Muun sosiaaliturvan rahasto

Muun sosiaaliturvan rahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

Muun sosiaaliturvan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen suoritettuja varoja voidaan tilapäisesti käyttää toisen tästä samasta rahastosta maksettavan etuuden suorittamiseen. Etuuksien rahoitus on kuitenkin oikaistava mahdollisimman nopeasti, viimeistään etuuden maksuvuoden lopussa.

Sen estämättä mitä muussa laissa säädetään etuuksien ja toimintakulujen rahoittamisesta, 1 momentissa tarkoitetut toimin-

takulut korvataan valtion varoista siltä osin kuin rahaston sijoitustuotot eivät niitä kata.

12 e §

Muiden toimintakulujen jako ja rahoitus

Kansaneläkelaitoksen toimintakulut, jotka eivät aiheudu etuuksien toimeenpanosta, jaetaan etuusrahastojen toimintakuluiksi etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Kansaneläkelaitoksen Verohallinnolle maksamat korvaukset jaetaan kuitenkin etuusrahastojen toimintakuluiksi siinä suhteessa kuin etuusrahastot käyttävät Verohallinnon tarjoamia maksujen perintä- ja tilityspalveluja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut Kansaneläkelaitoksen muut toimintakulut rahoitetaan vastaavasti kuin etuuksien toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut.

12 f §

Valtion osuuden suorittaminen muun sosiaaliturvan rahaston toimintakuluista

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle muun sosiaaliturvan rahaston toimintakulujen ennakkona tammikuussa vähintään yhden kuudesosan vuotuisen ennakon määräämää ja sen jälkeen kuukausittain jäljellä olevan määrän tasasuuruusina erinä. Rahoituksen turvaamiseksi ennakko voidaan jakottaa edellä säädetystä poiketen.

Ennakoiden ja lopullisen valtion osuuden vahvistamisesta ja maksamisesta sekä sitä varten tarvittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 g §

Eläkevastuurahasto

Eläkevastuurahaston varat ovat Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkelaitoksen palvelukseen perustuvan eläkevastuun kat-

teena. Rahaston varoista maksetaan 13 §:ssä tarkoitetut eläkkeet ja perhe-eläkkeet.

Eläkevastuurahaston varojen on kunkin kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Vähimmäistason saa alittaa ainoastaan tilapäisesti.

Eläkevastuun täyden määrän laskemisessa noudatetaan soveltuvin osin eläkesäätiölain (1774/1995) 6 luvussa säädettyjä perusteita, joista Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset.

12 h §

Eläkevastuun kattaminen

Etuusrahastoista on maksettava Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun kattamiseksi ja eläkkeiden maksamiseksi eläkevastuurahastoon kannatusmaksua. Kannatusmaksu on osa etuusrahastojen toimintakuluja. Etuusrahaston toimintakuluksi ei kuitenkaan lueta sitä osaa kannatusmaksusta, joka suoritetaan siirtämällä käyttö- tai sijoitusomaisuutta etuusrahastosta eläkevastuurahastoon.

Edellä 12 g §:n 2 momentissa säädetty 41 prosentin vähimmäistaso voidaan ylittää omaisuuden arvovaihteluista johtuvista syistä tai jos kattaminen tapahtuu siirtämällä käyttö- tai sijoitusomaisuutta etuusrahastoista eläkevastuurahastoon.

Eläkevastuurahastoon siirrettävät varat arvostetaan käypään arvoon.

15 §

Sijoittaminen ja sijoitussuunnitelma

Edellä 12 a §:ssä tarkoitettujen kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja eläkevastuurahaston varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä sijoitusten asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta.

15 §

Sijoittaminen ja sijoitussuunnitelma

Kansaneläkelaitoksen rahastojen varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä sijoitusten asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 2009.*

Tämän lain 12 d §:ää sovelletaan kuitenkin elatustukiin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2009 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
